

הישיבה המאתיים וארבעים ואחת של הכנסת התשיעית

יום שני, ז' תמוז תשל"ט (2 יולי 1979)
ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעה על העדרות קטין), תשל"ט—1979, של חברת הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו; 4. חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון), תשל"ט—1979, של חברת הכנסת שושנה ארבליאלמוזלינו; 5. חוק התיכונן והבנייה (תיקון סעיף 97), תשל"ט—1979, של חברת הכנסת משה עמאר.

לקריאה ראשונה מטעם הממשלה: 1. חוק לתיקון תקנות שעת חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979; 2. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 21), תשל"ט—1979; 3. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 37), תשל"ט—1979.

ב. שאלות ותשובות

שאלות 3—4: השטח נסגר לפני ה-17 בפברואר 1979 והסגירה עדיין בתוקף. היא תבוטל כאשר שיקולי הבטחון יאפשרו זאת.

3381. נתונים על שירות כנות בצה"ל
לאור התיקון בחוק שירות כותח

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר הבטחון ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארכ 1979):

לאור מספרן הגדל והולך של בנות ששירתו בצה"ל המוחות על קריאתן למילואים לאחר שנתקבל התיקון בחוק שירות כותח המאפשר פטור אוטומטי לבת ה-מצהירה על "הכרה דתית או הווי משפחתה הדתי", אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הוא מספרן של הבנות ששירתו בצה"ל ונקראו השנה למילואים?
2. לאילו תקופת שירות נקראו?
3. לאילו תפקידים?
4. מה הוא מספרן של הבנות ששחררו באותה תקופה משירות בצה"ל מטעמים שבהכרה דתית או בהווי משפחתי דתי?
5. כמה מבנות אלו נמצאה הצהרתן כוזבת?
6. מה הם הצעדים שנקטו נגדן?
7. האם, לאחר שנמצא שמסרו הצהרה כוזבת, חוייבו לשרת בצה"ל?

תשובת פנן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שאלה 1: בשנת 1978 נקראו לשירות 6,287 חיי-לות מילואים.

היו"ר י. שמיר:

אני מתכבד לפתוח ישיבת הכנסת. תחילה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת נ. לורך:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת לדיון מוקדם: 1. חוק הנהגת שיעון קיץ, תשל"ט—1979, של חברת הכנסת עקיבא נוף; 2. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון) (תנאי ההיוון), תשל"ט—1979, של חברת הכנסת שושנה ארביאלמוזלינו; 3. חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון)

היו"ר י. שמיר:

אבקש את סגן שר הבטחון לבוא ולהשיב על שאלות תות.

3262. פניית אזור כפר בירעם

חברת הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארכ 1979):

בשבת, 17 בפברואר 1979, נסעו תושבי עקורי כפר בירעם לכפרם כדי לנטוע עצים ולבקר במנהגם בכנסיית הכפר ובבית הקברות. חוליה של צה"ל חסמה את דרכם בהודיעה שהאזור של הכפר הוכרז כאזור סגור על-פי תקנות ההגנה לשעת חירום המאנדאטורית מ-1945.

הנני שואל:

1. מדוע מצא מפקד אזור הצפון לנכון להכריז על הכפר וסביבתו כעל אזור סגור כדי למנוע מחושבי כפר בירעם להגיע לשטח כפרם ולנטוע עצים ולבקר בכנסייה ובבית הקברות?
2. האם ידע כבוד השר על פעולה זו של מפקד אזור הצפון?
3. האם נסגר האזור באופן זמני ליום השבת ב-17 בפברואר 1979 או לתקופה בלתי-מוגבלת?
4. אם הסגירה עדיין קיימת, האם מוכן השר ל-בטלה?

תשובת פנן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שאלה 1: בגלל שיקולי בטחון.
שאלה 2: כן.

שאלה 2: 2,476 — לתקופה שבין יום לבין 10 ימים; 1,844 — בין 11 לבין 20 יום; 1,503 — בין 21 לבין 30 יום; 464 — לתקופה של 31 יום ויותר.

שאלה 3: ככלל, לכל המקצועות שבהם משובצות זוגיות אך בעיקר להפעלה בחיל האוויר, חיל הים וחיל הקשר וכן אחיות וכתבניות.

שאלה 4: בשנת 1978: 7195.

שאלה 5: בדיקת אמינות ההצהרות החלה רק לאחר תיקון חוק שירות הבטחון. רק בתום שנת העבודה הנוכחית ניתן יהיה לסכם את המספרים.

שאלה 6: החומר מועבר לחקירת משטרת ישראל וזה עובר את ההליכים המשפטיים המקובלים.

שאלה 7: כן.

3652. התאמת רמת האימונים לכשרו של החייל

חבר הכנסת פ. גרופר שאל את שר הבטחון ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

בכתבה שפורסמה בעתון "במחנה" תחת הכותרת "גידי-אכילס" מובא סיפורו של לוחם שהתייצב ליחידה קרבית ותוצאה ממאמצים ממושכים שהיו מעבר ליכולתו הוא נפלט מהיחידה לאחר שנגרמה חבלה ברגלו (שבר זוליקה). בחוות הדעת של הרופא נאמר שהדבר נגרם כתוצאה מאימון ללא הכנה מוקדמת. לפי המאמר חוזר סיפור זה על עצמו פעמים רבות ביחידות ההתנדבות של צה"ל, נדרש מחיילים מאמץ גופני מוגבר ובסופו של דבר נפגעים רבים מהם, שהם בעלי מוטיבציה גבוהה, מיחידות אלה ומשובצים בתפקידי מינהל שאינם הולמים את כישוריהם.

אבקש להשיב לי:

מה עושה משרדו כדי לאכוף את הוראות הצבא גם ביחידות אלה על-מנת למנוע את הישנותם של מקרים כאלה?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מחלקת ההדרכה במטה הכללי פירסמה "סרגל אימונים" המגדיר תכנית אימונים שבה המאמץ הגופני עולה בהדרגה בצורה שאינה מהווה סכנת פגיעה גופנית ביחידות. התכנית הוכנה עם חיל הרפואה ועם יישומה נצפתה ירידה בתחלואה. מחלקת ההדרכה וחיל הרפואה עוקבים אחרי ביצוע האימונים בהתאם ל"סרגל האימונים" במגמה לאכוף את ביצוע ההוראות המחייבות וכן כדי לעקוב אחרי מידת ההצלחה במניעת נזק בריאותי ולהפיק לקחים.

3676. מניעת הממשל הצבאי מאוניברסיטת ביר זית לערוך מסיבת עיתונאים

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

נדוע לי כי הממשל הצבאי מנע היום מהנהלת אוניברסיטת ביר זית עריכת מסיבת עיתונאים.

הריני מתכבד לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן, מדוע מנע הממשל עריכת מסיבת עיתונאים באוניברסיטה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:
שאלה 1: כן.

שאלה 2: הנהלת האוניברסיטה של ביר זית תורמת בפעולות הסתה ותעמולה עוינת הפוגעת בבטחון ובסדר הציבורי באזור. המפקד הצבאי מנע את קיום מסיבת העיתונאים מטעמים של שמירה על הבטחון והסדר הציבורי.

היו"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לאור העובדה שהממשל הצבאי החליט לפתוח מחדש את האוניברסיטה בביר זית, האם ההערכה הכלולה בתשובתך השנייה עדיין עומדת?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

בזמנה היא עמדה. היום, לאחר שנפגש מנהל היחידה עם שר הבטחון והבטיח את מה שהבטיח וקיבלו זאת כהבטחה אמינה, החליטו לעשות נסיון נוסף.

3724. פעולות תעמולה של אנשי חב"ד במחנות צה"ל

חבר הכנסת ז. כין שאל את שר הבטחון ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

ביום 27 באפריל 1979 ביקרה מכונית עם כתובת "טנק תורה" (חב"ד), בעלת לוחית זהוי אמריקנית, במחנה צה"ל בגליל לצורך הפצת תעמולה תחת הכיסוי של התעוררות דתית.

אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה על הביקור הנ"ל היא נכונה?
2. האם האנשים המלווים את המכונית הנ"ל הם אזרחי ישראל?
3. האם האנשים הנמצאים במכונית הנ"ל שירתו בצה"ל?

4. אם התשובה לשאלה 2 ו/או לשאלה 3 היא שלילית, כיצד ניתן להם אישור להיכנס למחנה צה"ל?

5. האם יורה שר הבטחון שפעולות דת במחנות צה"ל תאושרנה רק אם מבצעי "הפעולות" הם אזרחי ישראל שמילאו חובתם לצה"ל?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

שאלה 1: פעילות חסידי חב"ד ביחידות צה"ל נעשית לפי הזמנת הרבנות הפיקודית ובמסגרת פעולות הווי דתי היוזמות על ידה.

שאלה 2: כן.

שאלה 3: אינני יודע.

שאלות 4—5: הכניסה למיתקני צה"ל נאסרת על אזרחים שאינם מקיימים את חוקי ישראל. אורח שהתייצב כחוק ושירותו נדחה או שהוא פוטר משירות הוא אורח כשר וכניסתו למיתקני צה"ל וכן פעילותו, ובכלל זה פעילות דתית, המעוגנת בפקודות צה"ל, מותרת.

היו"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זאב כץ.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד סגן השר, אני רוצה לשאול אותך — נוגע ואולי לא נוגע — קראתי בעתון שבהקירה של אנשי קריית-ארבע לגבי הריגת שני האנשים בחלחול סירבו המתנחלים למסור את הנשק שלהם לבדיקה. האם כאשר צה"ל מוסר נשק למתנחלים יש חובה למתנחלים להציג את הנשק לצה"ל או למשטרה כאשר הם דורשים זאת?

סגן שר הכטחון מ. צפורי:
ללא ספק.

3322. התערבות שר הכטחון בבחירת יושב-ראש האגודה למען החייל

חבר-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הכטחון ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

על-פי מידע שהופיע בעתונות מתברר כי על אף העובדה שהנהלת האגודה למען החייל קיבלה את דרישתך ובחרה יושב-ראש חדש לאגודה בבחירות חוקיות הרי אתה ממשיך להתנגד למועמד שנבחר על אף עברו בצה"ל ובמשק האזרחי.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. מה הם הנימוקים שאתה מעלה נגד מינויו של האלוף (מיל.) ארוין דורון לתפקיד יושב-ראש האגודה?
2. האם אינך סבור שיש לכבד החלטה שנתקבלה בצורה דמוקרטית וחוקית על-ידי הנהלה נבחרת חדשה?
3. האם אינך רואה בהתערבות זו תהליך של פוליטיזציה של גוף שמן הראוי שהוא לא יהיה מעורב כלל במערכת הפוליטית?

סגן שר הכטחון מ. צפורי:

לשאלות 1-2: סעיף 10(ב) לתקנון האגודה למען החייל קובע כי הנהלה תבחר את יושב-ראש האגודה על דעת שר הכטחון. הודעת הנהלה האגודה, לפני שהועלתה מועמדותו של האלוף במילואים דורון, שהמועמד הנראה לי מתאים לתפקיד יושב-ראש האגודה הוא תת-אלוף במילואים נתן ניר. האגודה בחרה באלוף דורון בלי לקיים את המתחייב מסעיף 10(ב) של התקנון שלה, והוא דעתו של שר הכטחון. לאחר שנפגשתי עם חברי הנהלת האגודה והסברתי להם מדוע הנני מעדיף לתפקיד זה את תת-אלות במילואים ניר — בלי לפגוע חלילה במועמד השני — נבחר ניר לתפקיד יושב-ראש האגודה.

לשאלה 3: לא. נהגתי לפי התקנון המחייב של האגודה למען החייל.

3824. מידת המהימנות של החכרות האמריקניות שיבנו את שדות התעופה בנגב

חבר-הכנסת כ.צ. רובין שאל את שר הכטחון ביום ט"ז כסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

לאחרונה פורסם בעתונות שחברות אמריקניות הועמדו להשתתף בבניית שדות התעופה בנגב פועלות גם בארצות ערב והן עלולות למסור להן מידע בטחוני רב.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. האם נקבעים נוהלים לבדיקת מהימנות

ואב כין (המערך):

האם לא יסכים סגן השר שפעילות דתית בקרב חיילים מן הראוי שתיעשה על-ידי אנשים שבעצמם נתנו את תרומתם לצה"ל?

סגן שר הכטחון מ. צפורי:

מאחר שזה נושא שנתון בידי שלטונות הצבא ומי שממונה בצבא, חוות דעתי כאן איננה קובעת.

3745. פועלות משרד הכטחון בעקבות הפיצוץ במפעל תע"ש ברמת השרון

חבר-הכנסת מ. אלגרבלי שאל את שר הכטחון ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

בעקבות הפיצוץ במפעל תע"ש ברמת השרון שבו נגרמו נזקים ברכוש ובנס לא בתיים, אבקש להשיב לי:
א. מה עושה משרד הכטחון כדי שמקרים כאלה לא יישנו בעתיד?
ב. מה עושה משרד הכטחון כדי לפצות את האנשים שביחס-רכושם נזיק?

ג. האם יש בדיעת משרד הכטחון להעביר את המפעל למקום שאינו מאוכלס?

תשובת סגן שר הכטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: בעקבות ההתפוצצות במפעל תע"ש ברמת השרון מיניתי ועדת בדיקה. המלצות הועדה אומצו על ידי הווריתי ליישמן הלכה למעשה.

לשאלה ב: מייד לאחר ההתפוצצות התארגנו צוותים של משרד הכטחון לשם רישום ובדיקת הנזקים והחלל בשומת הנזקים ובביצוע תשלומים לשם תיקונם. לשאלה ג: התשובה חיובית.

3795. נשק כירי מתנחל שהוגדר כחולה נפש

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הכטחון ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

נודע לי כי אחד מפעילי המתנחלים בגזיה המערבית (שאת שמו אמסור לשר במכתב נפרד כדי שלא להוטרב בגוף השאילה) היה מאושפז בשעתו בבית-חולים לחולי נפש "בלומנטל" בע"מ בחיפה, ושם נקבעה אב-חנה של סכיופריניה. אותו איש מחזיק בנשק ברשות שלטונות הממשל הצבאי.

אני מתכבד לשאול:

1. האם נוהג הממשל הצבאי לבדוק אם מבקשי רישון נשק בשטחים המוחזקים הן בעלי עבר של מחלת נפש?

2. האם המקרה הנ"ל נבדק, ואם כן, מה הוחלט בעקבות הבדיקה?

סגן שר הכטחון מ. צפורי:

לשאלה 1: צה"ל נותן דעתו לשאלה ויוצא הנחיות מתאימות כדי להבטיח שנשק לא יימסר על-ידי צה"ל לאזרחים אלא אם עברו בין השאר גם בדיקה רפואית.

לשאלה 2: אינני רשאי למסור פרטים רפואיים ב-יחס לאדם כלשהו.

היוזר י. שמיר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

4011. אמסקת נשק לכוחות הנשיא סומוסה

הכריזה הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הבטחון ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):
ביום 13 ביוני 1979 הובאה בטלוויזיה כתבה של רשת טלוויזיה אמריקנית שתיארה את מלחמת האזרחים בניקאראגואה. בין היתר נאמר שכוחותיו של הנשיא סומוסה מצויידים בנשק אמריקני וישראלי.
אבקש את כבוד השר להשיב לי:
1. האם ממשכה ישראל לספק נשק לנשיא סומוסה?
2. אם כן, מה הם השיקולים להחליטה מעין זו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

התשובה שלילית.

היו"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת מ. וירשובסקי.

מרכיב וירשובסקי (התנועה לשינוי יומה):
היום אין משלות לניקאראגואה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אין. בעבר היו עיסקאות נשק בין ניקאראגואה ובין מדינות רבות בעולם, ובכללן אלה שזועקות מרה. ברגע שהדברים הסתבכו שם החליטה מדינת ישראל להפסיק את עיסקאותיה. היום כתוב בעתון — וזה נכון — שהחזו זרנו משלות מהדרך.

4010. מירת השמירה על ההסכם עם האמריקאים

על אי שיתוף ישראלים בבניית שדות התעופה

הכריזה הכנסת א. בן אלוף (עו"ר) שאל את שר הבטחון ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):
נודע לי כי אלוף (מיל.) אברהם אדן עומד בראש חברה ישראלית לבנייה ופיתוח המשמשת קבלן משנה ישראלי לחברה דרום אפריקנית. החברה הדרום אפריקנית קנתה הזאת היא קבלן משנה של החברה האמריקנית אשר קיבלה את ביצוע הבנייה של שדות התעופה בנגב. כידוע הוסכם כי החברות האמריקניות לא יעסיקו חב"רות ישראליות. כמו כן נודע לי כי משרד הבטחון וצה"ל פנו לשני אלופי משנה ולשני סגני אלופים כדי שישתחררו מצה"ל ויעברו לעבוד בחברות קבלניות יש-ראליות אשר ייתנו שירותים בעקיסין לחברה האמריקנית.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם עקיפת ההסכם בדרך של קבלנות משנה מדרג שני על-ידי חברות ישראליות עולה בקנה אחד עם רוח ההסכם עם האמריקאים שלפיו לא יועסקו חב"רות ישראליות בבניית שדות התעופה?
2. תאם ידוע למשרד הבטחון "ההסדר" עם החברה הדרום אפריקנית המעסיקה את החברה שאלוף (מיל.) אברהם אדן עומד בראשה? אם כן, מה נעשה בעניין?
3. האם היתה פנייה לקצינים בכירים נוספים לע"זוב את צה"ל ולעבור למערכת האזרחית כדי לשמש כסוכני משנה מדרג שני לחברות אמריקניות? אם כן, מי הם?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1-3: דובר משרד הבטחון הכחיש ביום 14 ביוני 1979 את הסיפור. הנני מצרף העתק מהודעתו של דובר משרד הבטחון לתשובתי זו.

של החברות האמריקניות שיעסקו בבנייה בטחונות ב"ארץ?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

לשאלה 1: אין אנו מטילים חרם כלכלי על חברות אמריקניות או אחרות הסותרות עם מדינות ערב.
לשאלה 2: החוזה עם ממשלת ארצות-הברית לה-קמתם של שדות התעופה בנגב ונוהלי עבודה שנקבעו בעקבותיו מבטיחים אמצעים נאותים לשמירתו של ההיבט הבטחוני. ברצוני להוסיף הערת שוליים: הם יעסקו במבנים ולא בתכנים.

3825. התפרעות יהודים בבתי ערבים בחברון

הכריזה הכנסת נ. פדר שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתונות נמסר כי אלמונים דוברי עברית חדרו לבתי ערבים בחברון, היכו את דייריהם, ניפצו רהיטים, ניפצו שמשות וידו אבנים. עוד נמסר כי המתח בעיר עלה בעקבות מעשים אלו וכי המשטרה פועלת באינ-טנסיביות לגילוי האשמים.

אבקש להשיב לי:

א. האם נכונות הידיעות האלה?

ב. אם כן, האם הוגשו כתבי אישום כנגד המת-פרעים?

ג. אם לא הוגשו כתבי אישום, מה עושה משרדך לאיתור האשמים והעמדתם לדין?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות א-ג: החשודים נעצרו על-ידי משטרת ישראל.

3827. פינוי גן הירק של נאות סיני

הכריזה הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

כתב "העולם הזה", שנכח בגן הירק של נאות סיני (לשעבר), דיווח כי הוא שמע במו אזניו את אלוף פיקוד הדרום דן שומרון מודיע באלחוט לשר הבטחון כי הוא אינו יכול לפנות את המתנחלים שהצטיידו בנשק מסוגים שונים ושאימו בהתנגדות פעילה. הוא ביקש משר הבטחון להחליט אם לתת פקודת אש או לא.

אני מתכבד לשאול:

מה החליט שר הבטחון באותו מעמד ומה היו שיקוליו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

החלטתי למנוע שפיכות דמים ולמצות את אמצעי השיכנוע.

היו"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

האם פירוש התשובה הזאת הוא שהתיאור העובדתי הניתן בשאלתה הוא נכון?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

פחות או יותר נכון.

ג. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36), תשל"ט—1979 * (קריאה ראשונה)

היו"ר י. שמיר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36), תשל"ט—1979, בקריאה ראשונה. את החוק יביא חבר-הכנסת מנחם פרוש, בבקשה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לכנסת לקריאה ראשונה את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36), תשל"ט—1979. הצעת חוק זו מקורה בשתי הצעות חוק פרטיות של חברי-הכנסת הרב יהודה מאיר אברמוביץ ומר יהודה בן-מאיר, שאושרו בכנסת בדיון מוקדם ביום כ"ו באייר תשל"ט, 23 במאי 1979, והועברו לוועדת העבודה והרווחה. הוועדה אישרה את שתי ההצעות וכעצה אחת המונחת על שולחן הכנסת.

ההצעות באות לאור שני פסקי דין של בתי-הדין לעבודה — דיון מס' לח/157—0 בבית-הדין הארצי לעבודה דה ודיון מס' לח/30—0 בבית-הדין האזורי לעבודה בתל-אביב — שבהם נקבע כי לפי המצב המשפטי כיום, אדם שברכו לעבודה הלך לבית-הכנסת להתפלל תפילה בציבור ולאחר מכן המשיך למקום עבודתו ונפגע בדרך אין פגיעה זו נחשבת כתאונת עבודה מאחר שבהליכתו לבית-הכנסת ניתן לראות "הפסקה של ממש" בלשון סעיף 37(א) לחוק הביטוח הלאומי. הצעת התיקון באה לתקן מצב זה והיא קובעת כי הפסקה או סטייה מהדרך של אדם, יהודי או בן דת אחרת, כדי לקיים מצוות תפילת בוקר בציבור בבית-תפילה שבו הוא נוהג להתפלל לא ייחשבו כ"הפסקה או כסטייה של ממש" בלשון סעיף 37(א) לחוק הביטוח הלאומי, ועל כן פגיעה ש"תקרה לאדם כזה בדרך לעבודה תיחשב כתאונת עבודה, אם נתמלאו כמוכן כל ההוראות האחרות של החוק.

אני מצייין לשבח של הכנסת שבדיון המוקדם נתקבל תיקון החוק פה אחד על-ידי כל חלקי הבית. ולכן ייאמר לשבחם של שני חברי-הכנסת מר יהודה בן-מאיר וחבר-הכנסת הרב יהודה מאיר אברמוביץ, שבאמת כל אחד מהם קלע לאותה מטרה והם זיכו את הכנסת ואת כולנו באותו חוק. יורשה לי גם לציין לשבח של ידידי חבר-הכנסת הרב יהודה מאיר אברמוביץ שזהו כבר החוק השישי אשר הוא מעביר בכנסת, ומרבית החוקים שהוא מציע מתקבלים כמעט על דעת כל חלקי הבית. יש לו חוש רחש ורגשי הציבור והוא נתון לזה ביטוי בתחיקה שלו שמתקבלת בהערכה, בהכרה ובהוקרה. נכון אמר הרב אברמוביץ שהביא את החוק במליאת הכנסת שבחוק זה הוא פה לרבבות אזרחים, ואמנם כן, שני חברי הכנסת שהביאו את החוק הזה מבטאים את רצונם של רבבות אזרחים שמתחילים את עבודתם בשעת בוקר מוקדמת ובדרכם לעבודה עושים הפסקה כדי להיכנס לבית-הכנסת, להתפלל בציבור, ובגמך תפילתם הולכים מבית-הכנסת לעבודה. כל אלה תבעו תיקון החוק הקיים שבו מוגדרת הליכה זו לבית-הכנסת כסטייה מתאמור לחוק ולנפגע בדרך לא מגיע פיצוי. ויודעים אנו כי היו מקרים שאנשים נפגעו ולא קיבלו פיצויים כי ראו בהליכה לבית-הכנסת בדרך לעבודה סטייה

מהמסלול, וזה לא היה הגיוני. לפי החוק הקיים המלווים את ילדיהם לגן הילדים או למעונות זכאים לפיצויים אם נפגעו.

לכן התיקון לחוק בא לתקן מעוות. תיקון זה הולם אותנו כעם ה'. יודעים אנו כי אלפים ורבבות בני ישראל מקפידים להתפלל בציבור. וידוע מה שחכמינו אומרים: "תפילתן של ציבור אינה חוזרת לעולם ריקם". ידוע לנו שיש רבבות בני-אדם שמקפידים על תפילה. ערך התפילה הוא אחד הערכים הנעלים של עמנו והנביאים הראשונים הם שהתקינו לומר "השב שכינתך לציין וסדר עבודתך לירושלים עירך". ידוע שיש כאלה המקפידים על תפילה וכל הקובע מקום לתפילתו איביו נופלים תחתיו.

אני מקווה שכשם שבקריאה הטורמית נתקבל התיקון פה אחד כך יהיה הדבר בקריאה הראשונה עכשיו. אני מקווה ומבטח לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר :

אנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת דב שילנסקי, ואחריו — לחבר-הכנסת אמנון לין.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשנה הלך יהודי חרדי מביתו למקום עבודתו, בדרך הוא עצר והתפלל תפילת שחרית. כשהוא יצא מבית-הכנסת להמשיך את דרכו לעבודה קרתה לו תאונה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חבר-הכנסת שילנסקי, אני רק רוצה לעדכן אותך, כתוב "בית תפילה", וההנחה היא שלא מדובר רק בבית-כנסת אלא גם בבית-תפילה אחרים.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני חושב שיש צדק בכך שהחוק יחול גם על בתי-תפילה אחרים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הוא רק רוצה לעדכן אותך.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רק רוצה להזכיר לחברי הכנסת איך עלה הי-תיקון לחוק הזה. אותו יהודי הגיש תביעה לביטוח הלאומי, והביטוח הלאומי דחה את תביעתו מאחר שהיתה סטייה של ממש בדרך לעבודה. או פנה אותו אדם לבית-המשפט ובית-המשפט מצא שאכן הביטוח הלאומי צדק ואף הביע תמיחה על המחוקק שחוקק את החוק בצורה כזאת שסטייה שכזאת תנע מעוהדי את הפסי-צויים המגיעים לו בשעה שהוא נפגע.

אני העליתי את ההצעה הזאת זמן רב לפני כן, במסגרת שאילתה, ונענית שהדבר ייבדק. חבל מאוד שהעניין לא הובא לכנסת על-ידי הממשלה ולכן ברוכה היומה של שני חברי הכנסת שהעלו את הנושא. מהי מטרת החוק? המטרה הראשונית של החוק

חוברת ל"ד, ישיבה רמ"א
— חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36) —

גם מצד אלה שלא הייתה רגיל לשמוע מהם בנושא זה — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אל תחלק תוויות.

היו"ר י. שמיר:

מספיק. זה לא לעניין. אמרת את דברך, גמרנו. אבקש להתייחס לחוק וזה הכול.

רב שילנסקי (הליכוד):

אני שמח שכולם מסכימים לזה ובעקבות קודמי אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחברת הכנסת אמנון לין, ואחריו — לחברת הכנסת יהודה בן-מאיר.

אמנון לין (הליכוד):

אזוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני אינני מתנגד לחוק הזה אבל יש לי "אבל" גדול. יש לי "אבל" גדול. וזאת מפני שאינני חושב שגם כאשר אנחנו מחוקקים חוק והגן שיש בו התחשבות עם ציבור מסויים שראים אנחנו להתעלם מן העובדה שהחוק הזה, גם אם הוא חיובי, מפלה אחרים לרעה. אמרתי מלכתחילה שאינני שולל את החוק. אסביר את דברי: אביא כמה דוגמאות ואחר כך אציע הצעה שאני מציע לך, חברת הכנסת אברמוביץ, לקבל. מה דינם של פועלים שבמסגרת עבודתם יוצאים להשתלמויות של משרד העבודה ותורמים אחר כך לעבודתם או חוזרים ישר לביתם?

היו"ר י. שמיר:

חברת הכנסת בן-מאיר, אני מבקש שתשב ודי. אתה מסתובב כל הזמן ומפריע.

אמנון לין (הליכוד):

בהתאם לחוק הם לא יהיו מכוסים במסגרת הביטוח הלאומי. הם לא נכללים במסגרת הזאת כי זו סטייה ניכרת לפי החוק הקיים. כלומר, מורה שבדרך לעבודתה משתלמת בהתאם לסידור שעות העבודה שלה, ומדובר בהשתלמות מקצועית, אינה מכוסה על-ידי החוק. הנוהג הוא שמורה כזה הולך למקום ההשתלמות ומשם הוא ממשיך או לביתו או לעבודתו בהתאם לסידור העבודה שלו. לפי החוק הקיים, כאמור, הוא איננו מכוסה בביטוח הלאומי כיוון שזאת סטייה ניכרת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

תציע חוק שיהיה — — —

אמנון לין (הליכוד):

אגב, תופעה זו מוכרת מאוד אצל העובדים הסוציאליים. הם מסדרים לעצמם את יום העבודה כך שלפני שהם מגיעים הביתה או בדרךם מהבית לעבודה הם עוברים את הקורסים של ההשתלמויות באוניברסיטה או בקורסים מאורגנים על-ידי מועצות הפועלים או משרדים אחרים. הם עוברים כמסורת ולצורך קידום עבודתם או מילוי חובתם הם נמצאים במסגרת של השתלמויות, גם בבוקר, חברת הכנסת אברמוביץ, תתפלא לשמוע. יש אנשים חרוצים שעובדים וממלאים את חובתם ועוברים קורסים. אבל זה לא חייב להיות בבוקר, הוא יכול לבוא מן העבודה ולא רק בבוקר.

היתה שאם אדם נפגע או נפצע בזמן עבודתו מן הראוי שהוא לא ייהפך לנכה שחייב להושיט יד ולקבל נדבות. פעם, לפני שהיו החוקים הסוציאליים, כזה היה המצב, אדם שנפגע בעבודתו, אדם עמל, אם לא היו לו מקורות אחרים, היה נזקק לפשיטת יד. בא המחוקק ואמר: אין אנו יכולים במקרה כזה להטיל את כל העומס על המעביד כי יכול להיות שהמעביד בעצמו הוא עני ואין באפשרותו לפצות את העובד גם אם הוא רוצה; ועוד, מדוע יהיה המעביד אשם? לפעמים יש מקרים שהמעביד איננו אשם בפגיעה. הוא גידר את המכונות בהתאם לדרישות החוק, הכול תקין, אבל העובד ברגע של חוסר זהירות הכניס את היד למשור החשמלי האורטומאטי, והיום בתקופה המודרנית הסכנות רבות יותר מאשר קודם. לכן, אמרה המדינה, אנו נחוקק חוק שהמדינה תפצה אותו, המדינה תגבה מהאזרחים את הכסף כדי לתת פיצוי.

והנה קרו מקרים שאדם נפגע לא במקום העבודה, אלא בדרך מהבית למקום העבודה. ושוב התחיל הדבר, אמנם לפני המחוקק, על-ידי תחיקה של בית-המשפט שיצר הלכות שאנחנו קיבלנו, שהדרך מהבית למקום העבודה — אם האדם חס וחלילה נפצע, כלשון הצברים — התחלק על בנה — רואים זאת כתאונת עבודה. אבל לכל דבר יש גבול, ולכן סייגו זאת בסייג של ממש, שהדרך צריכה להיות מהבית למקום העבודה. אם יש סטייה, אם היא קלה וסבירה, הוא מקבל את הפיצוי. אבל אם יש סטייה של ממש הרי האיש הזה אינו זכאי לפיצוי כזה אם נפצע בדרך לעבודתו או עקב עבודתו, כפי שזה נקרא במקומות אחרים. בחוק. אם האשה הולכת למקום עבודתה ויש לה תינוק וכלי סידורו היא לא תוכל לצאת לעבודה ולכן בדרך היא נכנסת למעון כדי להשאירו שם אין רואים בזה סטייה. החוק עד עכשיו גם שאם אדם התעכב לצורך רוחני ולא פיסל ולשם כך סטה מדרכו יש בכך סטייה של ממש. קראתי בקשר לכך חומר רב שהתפרסם גם בעתון נות, ובאחד העתונים נאמר שאם הוא רוצה להתפלל הוא יכול לקום קודם, אחר כך לחזור לביתו ומשם ללכת ישר לעבודה. למה?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אף אחד לא מתנגד לחוק. למה אתה מתפרץ לדלת תות פתוחות?

רב שילנסקי (הליכוד):

את לא מתנגדת לחוק? בסדר. אני מקבל זאת. אשמח לשמוע אותך. ראיתי שאת כלולה ברשימת המדברים ואשמח לראות כי בנושא זה אני נמצא בעגלה אחת עם חברת הכנסת שולמית אלוני.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):

אין הבית הזה אדם שרוצה להתנכל ליהודים דתיים. יש ויכוח על השאלה אם מגיעות זכויות גם לאנשים אחרים.

רב שילנסקי (הליכוד):

זאת אומרת שיש כבר מתוכחים?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
לא.

רב שילנסקי (הליכוד):

אני מביע את דעתי. אני שמח שמכל צדי הבית,

היו"ר י. שמיר:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, אחרון
המשתתפים בדיון זה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה קודם
כול לשבח ולהודות לוועדת העבודה והרווחה שהצליחה
להביא את החוק הזה לקריאה ראשונה תוך זמן קצר.
הלוואי שנוכח לכך שהטיפול בכל הצעות החוק הפרטיות
יארך זמן כה קצר מאז העברתן מהקריאה הטרונית
במליאה אל הוועדה ובחזרה לקריאה ראשונה. אני גם
שמה שהחוק הזה מתקבל כמו שהיה בזמן הקריאה
הטרונית ללא התנגדות, פה אחד. לא שמעתי כאן הת-
נגדות לחוק.

כמו שציינתי בעת שהגשתי את הצעת החוק יחד
עם חבר-הכנסת אברמוביץ, אני חושב שזה צעד נוסף
לתיקון במערכת הביטוח הלאומי ובמערכת הביטוח ה-
חברתי שלנו.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס להצעה של
חבר-הכנסת אמנון לין ולהסביר לו שהיא איננה לא
מהנושא ולא מהעניין. אין חובת השתלמות מקצועית, זה
גם לא דבר שאדם עושה במשך כל ימות השנה. אם
תציע הצעת חוק, נדון בה, אבל זה בוודאי לא קשור
להצעת החוק שלנו, לחלוטין לא קשור. זה לא רלבנטי
להצעה זאת. זה נושא חדש. אפשר להציע הרבה תיקון-
גים לחוק הביטוח הלאומי, התיקון שאנחנו דנים בו
הוא תיקון מס' 36 ועוד יהיו הרבה תיקונים. אבל עם
כל הכבוד, גם אם תגיש הצעת חוק שלך, אני בהחלט
יכול לתאר לעצמי שתהיה התנגדות מטעם המוסד לבי-
טוח לאומי ומטעם האוצר, ויש לשקול את הדברים בזה-
רות רבה.

מה העקרון בהצעה שלנו ובמה הוא שונה מעקרון
ההצעה שלך? העקרון הוא שאם אדם נפגע בתאונה
בדרכו לעבודה או בחזרה ממנה רואים את התאונה
כתאונת עבודה. אם סטה למטרה מסוימת זה עניין אחר.
יש הרבה חובות בחיים. נניח שאדם סטה מדרכו כדי
לקיים חובה להתחתן ולהקים משפחה. זאת חובה חשובה.
הוא הלך לעבודה ובדרכו בחזרה הלך להתחתן. היעלה
על הדעת שיראו בזה את דרכו בחזרה מהעבודה? היעלה
על הדעת שזאת איננה סטייה נושמתית? לכל הדעות,
זאת סטייה. תאונה בדרך זאת איננה מכוסה בחוק הבטי-
טוח הלאומי כתאונת עבודה, והתנגדות האוצר תהיה
מוצדקת. אם אדם הולך להשתלמות מקצועית זה איננו
דבר שבשיגרה, הוא איננו עושה השתלמות מקצועית
בכל הימים שהוא עובד, שלושים שנה, הוא עושה זאת
תקופה מסוימת, חדשים, חצי שנה, שנה. זאת איננה
דרכו לעבודה, זאת סטייה מהדרך לשם השתלמות מק-
צועית. התפילה היא מעשה שבשיגרה. לכן זה דומה
לאם המובילה את בנה לגן בדרך לעבודה. זה המסלול
שלה, היא הולכת לעבודה ובדרכה היא מביאה את
בנה את בתה לגן. דבר זה יכול להימשך שנים
ארוכות. תפילה היא דבר שאדם עושה כל ימי חייו
ובזה מדובר. לכן כתוב "בבית-תפילה שבו הוא נוהג
להתפלל", משום כך הסכמנו בוועדה שלא להרחיב את
הדבר כדי שלא ייהנה משהו שלא כדיון. איננו רוצה
שמי שגר ב"ימין משנה" ועובר "תלפיות" יבוא ויאמר
אם יקרה לו משהו עליידי הכותל, שהוא הלך להתפלל
שם. לא. אבל אם זה מקום שהוא נוהג להתפלל בו
בקביעות, יהודי קם מוקדם בבוקר ובדרכו לעבודה נכנס

אני טוען שאם אתם באים לתקן את החוק תיקון
חיובי בעקבות תקדימים ופסקי-דין מסוימים הבה תנצל
הכנסת את ההזדמנות ותכניס עוד תיקון כדי שלא להפ-
לות לרעה, אם לדבר בלשון שלילית, או כדי שלא תהיה
העדפה של ציבור אחד על פני הציבור השני. כשם
שאנחנו דואגים לאנשים שמקיימים מצוות תפילה אני
רואה חשיבות באותה מידה להכליל במסגרת זו גם
פועלים, עובדים, כל סוגים של עבודה, שממלאים את
החובה של השתלמות מקצועית כדי למלא את תפקידם
בכל המשרות במשק. אדוני יושב-ראש הוועדה ויוזם
החוק, אני מציע שנוסף לפסיקה המוצעת בחוק "כדי
לקיים מצוות תפילת בוקר בציבור בבית-תפילה שבו
הוא נוהג להתפלל" להוסיף "וכדי לקיים חובת השתל-
מות מקצועית הקשורה בעבודתו". אני חוזר ואומר ש-
אינני שולל את הצעת החוק. אני רוצה שנעשה דבר
שאיננו על פניו העדפה או אפליה של ציבור אחד על
פני רעהו. לכן אני מציע לך, חבר-הכנסת אברמוביץ
— — —

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
זה נושא חדש.

אמנון לין (הליכוד):

זה לא נושא חדש. יהיה זה דבר גדול מאוד אם
דווקא אתה, חבר-הכנסת אברמוביץ, תציע את ההצעה
הזאת במסגרת החוק הזה, וזה איננו נושא חדש, שבג-
סוף לדברים שכבר כתובים תהיה שורה אחת: "וכדי
לקיים חובת השתלמות מקצועית הקשורה בעבודתו".

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, אברמוביץ,
ואחריו — לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נטלתי רשות דיבור
להגיד כמה מלים. ראשית, אני מרגיש חובה נעימה
להודות לכל חברי הכנסת על כך שבעת שהגשתי את
הצעת החוק לקריאה טרונית הצביעו כולם בעד העברתה
לוועדה. אני מרגיש חובה להודות לכולם.
מה שהציע חבר-הכנסת אמנון לין, עם כל הכבוד,
אין בו כל דמיון להצעת החוק. החוק הזה מדבר על
דבר שאדם מוכרח לעשותו בשעה מסוימת ואין לו כל
אפשרות לעשותו בפעם אחרת. תפילת שחרית הוא חייב
להתפלל בבוקר, הוא לא יכול לעשות זאת לא באמצע
היום ולא בסוף היום. כן, מפני שאדם נאלץ לעשות
זאת לפני שהוא הולך לעבודה, הצענו את החוק. כל
מה שאתה אמרת, עם כל הכבוד לכל השתלמות מקצו-
עית, הוא יכול לעשות באמצע היום, בסוף היום הולך
בבוקר, הוא לא מוכרח לעשות זאת לפני שהוא הולך
לעבודה. העבודה בכל מקום ובכל משרד מתחילה בשעה
7:30 בבוקר. איני חושב שבאיוה שהוא מקום נותנים
שיעורים לפני 7:30 בבוקר. זה לא מציאותי. אבל גם
אם יש אפשרות כזאת הוא יכול לעשות זאת בשעה
11:00, הוא יכול לעשות זאת בשעה 16:00, הוא יכול
לעשות זאת אחרי העבודה, בשעות הערב. לכן אין כל
דמיון בין הצעתנו ומה שאתה מציע. לא שאיני מחשיב
זאת, אני מחשיב זאת מאוד, אבל אדם אינו מוכרח
לעשות זאת בבוקר לפני שהוא הולך לעבודה.
לכן אני מבקש לא לערבב שאינו מינו במינו ואני
מבקש את חברי הכנסת להצביע בעד החוק בקריאה
הראשונה.

שלנו. זה דבר אחר. אתה רוצה להרחיב את הכיסוי לתאונות עבודה לכל מקרה שאדם בדרכו לעבודה עשה איזה שהוא דבר שיש עליו חובה לעשותו מסיבה זו או אחרת. זאת הצעה אחרת, נדון בה לגופה. בהצעה שלנו הנושא אינו החובה אלא השיגרה. התפילה היא חלק שיגרתי וקבוע בהליכות של אדם לעבודה. זה סימנו של החוק הזה. אם מקום העבודה מחייב השתלמות מקצועית יכול להיות שזה יהיה צעד נוסף בהרחבת חוק הביטוח הלאומי. באופן עקרוני אני בעד כל הרחבה אבל בוודאי שזה נושא אחר.

בהצעת החוק אין כל אפליה, היא חלה על בני כל הדתות, לא הפלינו בין דת לדת והחוק חל על כל אדם המקיים את מצוות דתו. אודה לכנסת אם תעביר את החוק לוועדה להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הי"ר י. שמיר :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36), תשל"ט—1979, לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36), תשל"ט—1979, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

ד. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 5), תשל"ט—1979 * (קריאה ראשונה)

את תעודות המילווה עד לתאריכים הראשונים של פרעון הריבית, שהם: לגבי המילווה משנת 1973 — 1 בספטמבר, 1979; ולגבי המילווה משנת 1974 — 1 בספטמבר, 1980.

אבקש מחברי הבית לאשר את העברת הצעת התיקון לחוק לוועדת הכספים לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בהקדם.

הי"ר י. שמיר :

אנחנו עוברים לדיון. רשום לרשות דיבור חבר הכנסת אברהם מלמד. אני רואה שהוא איננו באולם. חברת הכנסת שולמית אלוני — איננה באולם. חבר הכנסת מאיר פעיל, בבקשה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, לא באתי לדבר נגד התיקון ולא בעדו. הוא סביר. אני חושב שצריך היה לעשות מזה עניין. רציתי רק לגלגל את העובדה שמציעים חוק כזה בפנינו כדי להביע, איני יודע אם זו תהיה מחאה או משאלה. אני חושב שהרעיון שהביא את הכנסת בשעתה לחוק את "חוק מילווה מלחמה ומימון רכש" הוא טוב. לאחר מלחמת יום הכיפורים נחלצה הכנסת, באמצעות החוק הזה, להקל על תקציב המדינה. נדמה לי שהחוק הזה פעל שלוש שנים. עניינו היה הטלת מילווה חובה לפי קריטריונים של רכוש. בהזדמנות זו אני רוצה להציע לכנסת ללמוד את פרשת

לבית הכנסת שלו, שם הטלית ותפילין שלו, מתפלל ו הולך לעבודה, הרי זאת דרכו לעבודה. לכן הסכימו כולם פה אחד שזאת איננה סטייה אלא זו הדרך שבה הוא הולך לעבודה. בדרכו לעבודה הוא מתעכב מדי בוקר בבוקר או כמה בקרים בשבוע, יכול להיות שפעם הוא מאחר לקום אבל הוא הולך להתפלל דרך קבע, דרך שיגרה. זאת לא השתלמות מקצועית, זה לא נושא חדש.

עמוס הדר (הזריזין) (המערך) :

מה דין אדם — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
בוודאי שלא כלול בזה.

אמנון לין (הליכוד):

מקום העבודה מחייב את העובד לעבור השתלמות לשם מילוי חובתו בעבודה. אמנם זה לא קבוע אבל זה דבר תקופתי. אם אתה מחוקק חוק — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הבנתי את השאלה. אני חוזר ואומר, תציע הצעת חוק.

אמנון לין (הליכוד):

זה לא נושא חדש.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

בוודאי שזה נושא חדש. זה לא כלול בהצעת החוק

הי"ר י. שמיר :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא של סדר היום: חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 5), תשל"ט—1979, קריאה ראשונה. את החוק יביא סגן שר האוצר.

סגן שר האוצר י. פלומין :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, בחוק המקורי נפלה טעות טכנית מסויימת בכך ש"התאריך הקובע" הוא מאוחר יותר מאשר התאריך הראשון שבו יש לפ" רוע ריבית עליפי תנאי המילווה. "התאריך הקובע" הוא התאריך שלגבי כל סכום ששולם לפניו יש להוציא תעודות מילווה הנושאות ריבית והפרשי הצמדה, ואילו לאחריו אין גובים עוד את המילווה. המדובר הוא רק בהפרשים שוליים שכן מרבית סכומי המילווה ניגבו בשעתם על-ידי ניכוי במקור משכר השכירים או ב" צמוד למקדמות ששילמו העצמאיים, וגם לגבי מרבית יתרת הסכומים כבר נסתיימו כל ההתחשבנויות. את הריבית ניתן לשלם רק על סמך תלוש הצמוד לתעודת המילווה. כל עוד לא הוצאו תעודות לא ניתן לשלם את הריבית, כאמור. לכן אנו מבקשים לתקן את המצב השורר על-פי החוק המקורי ולהקדים את "התאריך ה" קובע" לגבי מילווה מלחמה ומימון רכש משנת 1973 ל-30 ביוני 1979, ולגבי המילווה משנת 1974 — ל-29 בפברואר 1980. באופן זה יהיה די זמן כדי להנפיק

— חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 5); חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6) —

במשך שלוש עד חמש השנים הבאות עם פרויקט עשיית השלום, שאני מקווה כי ממשלת ישראל הנוכחית לא תצליח לטרפד אותו.

היו"ר י. שמיר :

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 5), תשל"ט—1979, לוועדת הכספים נתקבלה.

החוק הזה, "חוק מילווה מלחמה ומימון רכש". אני רוצה להציע לאוצר ולכנסת לחוקק חוק חדש, דומה, שעניינו יהיה מילווה, הייתי קורא לו "חוק מילווה שלום ומימון פרויקט השלום", למשך שנים מספר. מדובר בתשלום מילווה — אני אפילו בעד תשלום מס — על-פי קריטריונים של רכוש בשיטה פרוגרסיבית. נחליט שעד מינימום של רכוש לא חייבים לשלם את המילווה או המס, ומאמינום הזה ואילך, בשיטה פרוגרסיבית, יחוייבו תושבי ישראל במס או במילווה על-פי קריטריונים של רכוש כדי לסייע למדינה להתמודד

ה : חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6) * (קריאה ראשונה)

נוע אותם. ולכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שהבית עצמו, למען כבודו — — —

חיים קורפו (הליכוד) :

אינך מציע ש-25 חברי כנסת יהיו חייבים להשתתף בהצבעה אלא רק יהיו חייבים להיות נוכחים.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :

אני מוכן שיהיו רק נוכחים. אם מתוך 25 חברי כנסת יימנעו 22 אראה בכך הצבעה. הימנעות תוך נוכחות היא הצבעה. הדבר הנורא שהוא מדבר עליו, חברי הכנסת, הוא שלושה חברי כנסת בסך הכול הם הקובעים, הוא מדבר בלעג ובציניות, ברוב של שני שלישים, איזה חוק יתקבל. ואומר אותו חבר הכנסת : "לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שהבית עצמו, למען כבודו, למען מעמדו, ללא הבדל סיעה, ללא הבדל השקפה, ידון בסוגיה של הנהגת קוורום. הצעתי היא, הייתי אומר, צנועה מאוד : נקבע ש-25 חברי כנסת חייבים להיות נוכחים כדי שהכנסת תוכל לקיים דיון ולקבל החלטה". ההצעה שמביאה הוועדה היא צנועה עוד יותר. היא מציעה שהקוורום הזה צריך יהיה להיות קיים רק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. היא מאפשרת גם לכנסת להצביע על חלופה שאינה מחייבת את דרישת הקוורום לגבי הצעות חוק פרטיות אלא אך ורק לגבי הצעות חוק ממשלתיות. ועוד מוסיף אותו חבר הכנסת : "העניין קשור ממש במעמדו של בית-הנבחרים. הבה ונעשה נסיון. אנני יכול לערוב להצלחת נסיון כזה אבל לפחות נעשה מאמץ, ויהיה זה בריא שידעו שלפחות מספר כזה של חברי כנסת דרוש כדי לקיים דיון".

את הדברים האלה אמר חבר-הכנסת מנחם בגין בעת היותו באופוזיציה. אני חושב שזהו ביטוי נכון של החובה לקיים קוורום. עלי לציין כי גם דובר מפלגת הרוב שהשיב אז בשם הממשלה, שר המשפטים דאז, חבר-הכנסת צדוק, הסכים להעברת העניין לדיון. הוא ציין כי יש רק שלוש מדינות בעולם שאין בהן דרישה כלשהי לקוורום : ישראל; שבדיה ופינלנד. הדברים אינם מדויקים די צרכם מפני שבשני הפארלאמנטים האחרים — שבדיה ופינלנד — יש סאנציקות חמורות ביותר נגד חברי הפארלאמנט שאינם נוכחים באופן רצוף,

היו"ר י. שמיר :

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6), קריאה ראשונה. את החוק יביא חבר-הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גילגולו של חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6) מעניין מבחינות רבות, אולי אפייני לחלק מן הדברים הטעונים תיקון בכנסת. את החוק הזה יזמו שני חברי כנסת, חבר-הכנסת רוני מילוא ואנוכי. אני מבין בינתיים, ממזכיר הכנסת, ש-חבר-הכנסת מילוא פרש מטעמים השמורים עמו מיוזמת החוק. החוק נתקבל בקריאה טרומית, הועבר לוועדת המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבל שם למעשה בהסכמת כל החברים כאשר הצעת החוק המ-קורית שונתה כדי להתאים את עצמה לדעת החברים אבלי זה הגילגול. היחיד שעבר החוק הזה. למעשה גם בכנסות קודמות דרשו חברי כנסת רבים מסיעות שונות שהכנסת תקיים את הנהוג המקובל בכל פאר-לאמנט בעולם, בכל גוף סטאטוטורי ובכל גוף ציבורי. חברי כנסת מסיעות רבות דרשו שהכנסת תקיים מה שהיא דורשת מאחרים. כאשר הכנסת מקימה רשויות ציבוריות או רשויות מקומיות היא דורשת את חובת המגנין החוקי. חברי כנסת רבים מסיעות שונות תבעו שהכנסת תקיים את מה שקיים בכל פארלאמנט בעולם, דהיינו שבפחות ממספר מסויים של חברים לא יתקיים דיון, אפשר להתווכח עם מספר החברים אבל על עצם הרעיון שחייב להיות מינימום מסויים נדמה לי שקשה להתווכח. למען "דברי הכנסת" אני חייב למסור כי הצעת חוק זו הוגשה, מתוך רצון לא להשחית מלים לריק, על סמך הסכמתו של יושב-ראש הקואליציה ולאחר ש-הדבר סוכם בינינו.

במקום לטעון למען החוק אני רוצה לקרוא נאום של אחד מחברי הכנסת הקודמת בזכות אותו עניין של קוורום, ממש באותו מספר, 25 חברי כנסת. ואלה הדברים : "יכול להיות שבבית שלנו נתקבל החלטה בעניין חשוב מאוד ברוב של שני-שלישים של חברי הכנסת, כלומר בנוכחותם של שלושה חברי כנסת. שניים בעד ואחד נגד זה רוב מספיק והוא רוב גדול מאוד : שני-שלישים. אלה דברים שעלינו להשתדל למ-

חברת ל"ד, ישיבה רמ"א

— חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 6) —

רוני מילוא (הליכוד):

על היזמה הוא יכול לשבת אותי.

יצחק יצחקי (הליכוד):

בהצעת החוק, בחברת הכחולה, בעמ' 176 כתוב: "חברי הכנסת: א. רובינשטיין ור. מילוא".

חירי' י. שמיר:

אני מוכרח להתערב. לפני מכתב של חברי-הכנסת מילוא המודיע שהוא מסיר את חתימתו.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אני מתנצל.

חברי הכנסת, הצעת חוק זו היא ההוכחה האמיתית למה שניתן לעשות בכנסת דווקא על-ידי חברי כנסת בודדים. אני רק מצטער שחברי-הכנסת מילוא חוזר בו. כאשר דנו בוועדה בהצעת החוק בדיון טרומי הירחתי לעצמי: מה למעשה רצו להשיג חברי-הכנסת רובינשטיין ומילוא בהצעת חוק זו? למעשה הם רצו להרים קרנה של הכנסת. זה הדבר הבסיסי הראשון שהם רצו להשיג. על-כל-פנים כך אני הבינתי. האם הבינתי נכון, חברי-הכנסת רובינשטיין?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
נכון.

יצחק יצחקי (הליכוד):

הם רצו שכאשר תבוא הכנסת להצביע על הצעת חוק בקריאה ראשונה יהיו נוכחים בה לפחות רבע מ- חברי הכנסת. בשלב ראשון דיברנו על שלושים חברי כנסת. לאחר דיון בין חברי הוועדה הוסכם על עשרים וחמישה חברי כנסת, והוסכם כך על דעת כל חברי הוועדה. כיוון שהמדובר הוא בתיקון סעיף 24 לחוק שאלתי את חברי הוועדה מה יהיה הדין לגבי הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת. ואני היתתי אחד החברים ב- וועדה שהציעו להוסיף גירסה ב' האומרת: "ה) הוראת סעיף קטן (א) לענין מניין חוקי לא תחול על הצעת חוק שהציע חבר הכנסת".

אורי אבנרי (מחנה שלי):

יש לכך פתרון פשוט והוא שהכנסת לא תוכל לע- בור לדיון על שום נושא אחר עד שנערכה ההצבעה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
זה כתוב בהצעת החוק.

יצחק יצחקי (הליכוד):

זה מה שהצענו.

חברי הכנסת, נכון הוא שתיקון זה לחוק עלול ל- סרב לאת הליכי החקיקה. אבל אם חברי הכנסת יטרחו להופיע לכל ישיבות מליאת הכנסת או שיוחלט שביום מסויים תיערכנה ההצבעות בקריאה שנייה ובקריאה שלישית לא יהיה בו כדי לסרב לאת הליכי החקיקה בכנסת.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

אולי הוא יסרב לאת הליכי החקיקה אבל הוא בוודאי ימנע חקיקה פזיזה.

יצחק יצחקי (הליכוד):

נכון, ימנע חקיקה פזיזה ויביא להעלאת כבודו של בית-המחוקקים הישראלי. לכן תמכתי בהצעה זו. מדוע

במיוחד סאנקציות שהכנסת לא אימצה אותן. יתר על כן, בשני הפארלאמנטים האלה יש חובת קוורום בווע- דות בניגוד להעדר חובת קוורום בוועדות בישראל.

חברי הכנסת, ההגנות מחייבת להעביר את החוק בקריאה ראשונה לוועדה. אם יש חילוקי דעות על מספר חברי הכנסת או על עניין שכרוך אולי בשינוי הוראות או בהתאמת התקנות, אדוני היושב-ראש, אני מצהיר כאן שאסכים לכל שינוי מסוג זה ובלבד שרעיון ה- קוורום יתקבל.

לבסוף אני רוצה לומר, ברשותך, אדוני היושב-ראש, כמה מלים על מה שקורה כאשר מדי פעם בפעם מביאה אופוזיציה, במקרה זה הביאו זאת יחד עם חברי סיעת הרוב, הצעה שהוצעה בלהט רב על-ידי מפלגת הרוב כאשר היא היתה באופוזיציה. מפלגת הרוב מורידה מדי פעם אותם דברים שבהם היא תמכה בלהט רב לפני קצת ממעלה משנתיים. ואני פונה, מעבר למחיצות

חיים קורפו (הליכוד):

עכשיו מציעים — — —

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מדבר אליך בשמי ובשם סיעתי, לא בשם סיעה אחרת. שוחחנו על כך רבות. אני מדבר על האחריות הלאומית ולא על השלכות מפלגתיות. אם תאמצו את החוק ותקבלו אותו אני אהיה מוכן להסיר את שמי מעליו ובלבד שיתקבל.

חברי-הכנסת קורפו, אני רוצה לדבר אליך ואל חבריך ולומר לכם: העובדה שדברים שתמכתם בהם בלהט וחרטום אותם על דגלכם, אתם מתנגדים להם באותו להט תוך זמן קצר, ואלה דברים שאין להם השלכות מפלגתיות, יש בה חינוך לציניות ציבורית, חינוך האומר שהמלה אין לה משמעות; לא רק שמצע אין מקיימים אלא אפילו יזמת חקיקה בעניין בייטראלי, בעניין שבו הכנסת היתה צריכה להתאחד, מכיוון שהיא לא באה כיוזמת הממשלה מסיירים אותה. אני מוכן ש- היזמה תהיה של הממשלה. הייתי מוכן לכל שיתוף פעולה. עובדה היא שהייתי מוכן לצרף חבר מהליכוד ובשמחה רבה הייתי מוכן לצרף חבר מן המערך. אבל רק מתוך אותה גישה, שאינני יכול לתאר אותה במלים פארלאמנטאריות, שלא ניתן לאף אחד לעשות משהו בכנסת הזאת אלא אם כן תעשה זאת הממשלה, הדברים נפסלים. כאשר הליכוד היה באופוזיציה — אמנם לא הייתי אז בבניין הזה אבל עקבתי אחרי הדברים — הוא רטן וטען ובעדק על יזמות של חברי כנסת המוסרות על-ידי הרוב. ואמר זאת ראש הממשלה דהיום כאשר היה באופוזיציה. הוא ראה בכך השפלת הכנסת, ביטול מעמדה והפיכתה לחותמת גומי של הממשלה. והנה, מה שהיה שנוא עליכם לפני זמן קצר אתם עושים היום.

חירי' י. שמיר:

חברי הכנסת, אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחברי-הכנסת יצחק יצחקי, ואחריו — לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראוי שנשבח את היזמה של חברי-הכנסת רובינשטיין ומילוא להגשת ה- צעת החוק.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

חברי-הכנסת מילוא מחק את שמו מעל ההצעה.

בכוח הצבא לענישה קיבוצית והכנסת אינה דנה בכך הרי לא איכפת לי מהו דימויה של הכנסת בתחומים של נימוסים, גינונים, צורה ומסגרת וכל אותם דברים שהם חשובים כשלעצמם אבל אי אפשר שהם יבואו במקום תכנים אם אנחנו עדיין קוראים לעצמנו חברה דמוקרטית.

באשר לחוק שלפנינו, תחילה הוא לא נראה לי. אני ישבתי בוועדה. אבל התקבל, ואני מקווה שזה יעמוד, שאי אפשר יהיה לדחות הצעת חוק ולבטל אותה אלא שהיא תחזור מחדש בדיון אחר דיון עד שיהיה קוררום והיא תעמוד בראש סדר-היום. זה יומין ביקורת ציבורית, אני מקווה שלא תהיה צנזורה על ביקורת ציבורית כזאת. אנחנו חייבים להיות פתוחים לביקורת. שמעתי שכבר מדברים על צימצום סמכויותיהם וזכויותיהם של העתונאים כאן, אני מקווה שזה לא יהיה כך.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
זה לא יקרה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אולי תהיה רק עתונות מטעם.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מקווה שיוציאו מכאן את הטלוויזיה כדי שיהיה אפשר לעבוד.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
על זה אני מוכנה להסכים אתך, אני מראש לא הייתי חסידה של הכנסת הטלוויזיה למליאת הכנסת.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
השאלה אם תהיה צנזורה על מה שאמרת קודם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני חושש שאם יוציאו מכאן את הטלוויזיה או גם המעטים שבאים לא יבואו.

הד"ר י. שמיר:
חברי הכנסת, איננו דנים על כך עכשיו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מכל מקום, אם החוק יתקבל בכפוף למה שנאמר כאן, שאי אפשר יהיה להוציא את זה מסדר-היום ולדחות סתם לישיבה הבאה, פתוח, אני מתכתי בזה בוועדה ואתמוך בזה גם כאן. ואני מקבלת את הגירסה השנייה. אבל אינני יכולה, תוך דיון על תדמיתה של הכנסת, שלא להפנות את תשומת לבנו לכך שאנו חייבים לעסוק בדמותה של המדינה. אנחנו הפארלאמנט של העם היהודי שהוקם אחרי אלפיים שנה של בדידות ורדיפות; אנחנו הפארלאמנט של העם היהודי שקם לאחר השואה; אנחנו היינו קרבן לצנזורות, לענישה קולקטיבית ולרדיפות של כל מיני גחילים שלא איכפת להם, ושאתר כך, היות שהם אנשים נחמדים ומקורבים למלכות נותנים להם חנינות בדרך זו או אחרת; אנחנו איננו יכולים לעבור על דברים כאלה לסדר-היום. הם חשובים יותר מעצם הדיון בנושא זה שאינני מזלזלת בו ואצטרף אליהם בתנאים שאמרת.

הד"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת-הכנסת אורי אבנרי.

חשבתי שכדאי להוסיף גירסה ב' ? כי כולנו יודעים מה עובר חבר כנסת בודד כאשר הוא רוצה להעביר הצעת חוק פרטית. אני רוצה לומר לחברת-הכנסת רובינשטיין שבקואליציה הרבה יותר מסובך להעביר הצעת חוק פרטית. חבר הכנסת יכול לנסח הצעת חוק פרטית, להגישה לנשיאות, ויום לאחר שהנשיאות מאשרת הוא יכול להגיחה על שולחן הכנסת. לא כן הדבר בקואליציה. בקואליציה חייב חבר הכנסת להגיש את הצעת החוק על דף לבן. הוא מגיש אותה להנהלת הסיעה. הנהלת הסיעה ממנה שני אנשים שיקראו את הצעת החוק יחד עם המציע. עובר שבוע, עוברים שבועיים ויכולים לח' לוף חודשים מספר עד שחבר הכנסת מצליח להשיג הסכמה להגשת הצעת החוק הפרטית שלו.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
לכן אנו מציעים לך לעזוב את הסיעה שלך.

יצחק יצחקי (הליכוד):

לכן הצעתי להוסיף גירסה ב', כדי שחבר הכנסת המגיש הצעת חוק פרטית לא יצטרך לחכות עד שיהיו נוכחים באולם המליאה עשרים וחמישה חברי הכנסת. אני תומך בהצעת החוק, וכמובן אתמוך בגירסה ב'.

הד"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחברת-הכנסת גאולה כהן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, החוק שלפנינו הוא חלק מסוגיה רחבה המעמיקה את הציבור ואתנו, סוגיית תדמיתה של הכנסת, דרכי עבודתה, דרכי מילוי תפקידי של חבר הכנסת.

כאשר אנו מתייחסים לפארלאמנטים אחרים איננו עוסקים רק בשאלה כיצד הם מנהלים את הדברים אלא גם בשאלה של מהות התכנים של הנושאים שהם עוסקים בהם. היום, נוכח הגילויים הרבים שאנו עדים להם, אי אפשר לדבר על תדמיתה של הכנסת בלי לבוא בטרוניה שהיום הכנסת איננה דנה בכך שבאמצעות הצנזורה מחפים על אדם שהרג שבויים וביצע פשע מלחמה. האם הכנסת שלנו מחפה ונותנת לצנזור לחפות על מעשה נקלה לדעת כולם משום שהיה זה מעשה של הרג שבויים ערבים ? האם רק משום שהיה זה מעשה של הרג ערבים אין מפרסמים את הדבר ? אין מפרסמים שבית-דין לעירעורים שבו ישבו חמישה ובראשם שופט בית-המשפט העליון הכיר בכל העובדות ומצא את האיש אשם, ובכל זאת מצא הרמטכ"ל — הממונה על הצנזורה — לנכון להפחית מענשו של רוצח ארבעה אנשים שבויים ואחר כך הטיל על הצנזורה שלא להתיר את פירסום הדבר. אם הכנסת איננה מתייחסת לכך ואינה מוחה על כך משמע שאנו עוסקים רק בדברים של גינונים ואינם עוסקים בדברים המהותיים שאנו חייבים לעסוק בהם. אנחנו לחמנו במאנדאט הבריטי, בחוקים זרים, נגד ענישה קולקטיבית, אנו עם מסורת ש"איש בעונו ימות", עם מסורת שאדם אחראי לפשעו ושיש ענשים על מעשים שנעשו מתוך מחשבה פלילית; אנחנו ביטלנו כבר ב-1964 את הענשים הקיבוציים על-ידי החוק לביטול הענשים הקיבוציים, תשכ"ה—1964, בסעיף קצר ברור האומר "פקודת הענשים הקיבוציים ופקודת הקנסות הקיבוציים, 1936 — בטלות". אם אנחנו שהיינו קרבנות לענישה קיבוצית משתמשים

חברת ל"ד, ישיבה רמ"א

— חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6) —

נאולה פה :

שקיבל את החוקה מהשמיים. לפעמים כשאני רואה את הדמוקראטיה בהשתוללותה כאן, כשאני רואה שרק חבר כנסת אחד או שניים מצביעים על חוק, אני חושבת לעצמי : האם זו נקראת דמוקראטיה ? הלא זה לעג לכל דבר דמוקראטי. או באמת מוטב לא ללעוג לתפיסה הנפלאה היהודית האומרת : אם זה כך, שתבוא חוקה מן השמיים. לפחות אתה לא יכול להגיש שם הצבעות כאלה שעושות ללעג את כל מה שנקרא חופש ההצבעה.

לכן אני בעד החוק הזה ואני פונה גם לסיעות הקטנות כי אני יודעת שאפשר להשתמש בחוק כזה גם כנגד הסיעות הקטנות. אבל אנחנו צריכים להת-עלות. מה יחייב חוק זה של עשרים וחמישים איש ? שלפחות — אם מתייחסים בריצינות — בחוקים שהקו-אליציה או האופוזיציה חושבות שהם חשובים והם חיו-ניים בעיניהן יהיו לכל המועט חמישים-ואחד חברים במליאה : עשרים-וחמישה חברי כנסת ולפחות עשרים-ושישה כנגד שירצו להוריד את החוק או לא לאשר אותו. ואז יתאשרו פה חוקים רציניים עם חמישים-ואחד חברי כנסת. הלא זה מכובד, הלא זה לכבוד החוק, לכבוד עצמנו, כי כל אחד מאתנו, כל אחד מבנינו, יכול להיות קרבו. כך זה אצל עמים אחרים בכל הפארלאמנטים. במה אנחנו דומים לפארלאמנטים אחרים ? במה הבעיות שלנו דומות לפארלאמנטים אחרים ? מה כל ההשוואות האלה אם אפשר לראות הרבה פארלאמנטים שגם אצלם יש קוורים ? לכן אני פונה גם לאופוזיציה, שגם לה יש חישובים להגיע מחר ל-שלטון וגם היא לא כולה תרצה היום לתמוך בחוק שמא, פן, כי היא כבר מחכה להגיע. ואני פונה לקו-אליציה. גם לקואליציה אני אומרת : לא לעולם חוסן ואולי מחר תהיי באופוזיציה. לכן יש להתייחס לגופו של עניין, לראות בפני האנשים את הבושה הזאת של ההצבעות בכנסת על חוקים, לראות למה הם גורמים, לראות את כל ההשלכות לכך בחוקים ולהרים את היד בעד החוק.

היוז"ר. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי, ואחריו — לחבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר באתי ל-כנסת השישית בסוף 1965 נדהמתי למראה עיני במליאת הכנסת ואחד המעשים הראשונים שעשיתי היה להגיש הצעת חוק להנהגת קוורים בכנסת, הצעת חוק חמורה הרבה מזאת הנידונה עתה. הצעתי שלא יהיה דיון בכנסת אלא בנוכחות שלושים חברי כנסת ולא תהא הצבעה בכנסת אלא בנוכחות ארבעים חברי כנסת. אותה הצעת חוק נידונה בכנסת בפברואר 1966 והיתה עליה הצבעה מעניינת שכדאי להוכיח אותה היום : מובן שמפלגת השלטון דאו, שחבריה הצטיינו בהעדרם מרוב הדיונים במליאת הכנסת, הצביעה נגד ושר המש-פטים דאו יעקב שמשון שפירא הציע שלא לקבלה. סיעת גח"ל גמנעה מהצבעה. היא גמנעה, אני חושב, בגלל והותו של המציע אך בהנמקת ההימנעות אמר חבר-הכנסת קלינגהופר שבעם גח"ל : "אזכיר בהקשר זה כי בקריאה השנייה של חוק יסוד : הכנסת הגיש חבר-הכנסת בגין הסתייגות לסעיף 24 לחוק בה הציע כי 'המניין לדיוני הכנסת ולהחלטותיה יהיה שלושים חברי כנסת'. כלומר, הוא הציע כי ייקבע בחוק מניין

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומרים שכאשר עולים לשלטון צריך לפעמים להתפשר. צריך להתפשר על מדיניות כי זה לא בדיוק כמו באופוזיציה, זה של-טון, צריך לעמוד לפני מציאות ולהתחשב במגבלות של המציאות. בנושאים מדיניים מהגה ממשלת הליכוד ביותר מאשר ביד רכה. שם בכלל אין שום פשרה, יש שם הליכה על-פי מדיניות לגמרי אחרת. זה בכלל לא עניין של פשרה. אבל אם ביחס למדיניות אפשר עוד להבין שכאשר מגיעים לשלטון מוכרחים פה ושם קצת "להתקפל" לא כך הדבר לגבי חוקים. אני זוכרת את ראש הממשלה עומד כאן, אחרי שעמד בהרבה פורומים מפלגתיים פנימיים, ומדבר בפאתוס של מוסר נבואי על קדושת ההצעה בעניין הקוורים. וכדרכו הוא שיכנע גם את אלה שפיקפקו ואמרו : מחר אנחנו נגיע לשלטון, זה לא כדאי לנו. גם על זה הוא השיב. אין לי הפרוטוקולים של אותם קוורים, לא דווקא של הכנסת. אבל מספיק גם מה שציטט כאן חבר-הכנסת רובינשטיין. האם אין גבול ? האם אין כבר שום דבר קדוש ? האם כשאתה כבר מגיע לשלטון עליך לקחת הכול, עם כל העיוותים ועם כל הליכולוטים ?

חברת-הכנסת אלוני דיברה על דימויה של הכנסת ועל דימויה של המדינה. חברי הכנסת, לפעמים כשאני רואה איך מתקבל כל חוק, חוק שלפני יכול אדם לשבת בבית הסוהר, שכל גורלו האישי תלוי בו ; כשאני רואה לא רק את מספר המצביעים אלא איך מצביעים, אם הם בכלל קראו את החוק הזה, ממש נחמץ הלב. האם אין לנו טיפת אחריות כלפי חוק ? זו איננה הצעה לסדר-היום שהיא טובה ליומה, זה חוק לכל הימים, על כל פנים להרבה ימים, כל עוד הוא לא ישונה, ולא לאיש אחד אלא לכלל הציבור.

כמו בדברים אחרים אני לא אעשה זאת יותר טוב מעשהה זאת הליכוד כשהיה באופוזיציה. אבל זו הי-אשמה חמורה לא פחות, אולי אף יותר מאשר הומעילה בנושאים מדיניים. לפעמים כשמדעלות כאן הצעות ל-סדר-היום בנושאים מדיניים, חברתיים או חינוכיים, מספר הנוכחים בכנסת קטן למדי. אינני אומרת שאני הייתי נוכחת בדיונים על כל החוקים והצבעתי על כולם. האווירה היחידה היום בכנסת היא זו שמחייבת הבאת חוק לפיזור הכנסת. זה החוק הראשון שצריך לבוא כי הכנסת באמת איננה כנסת, אדוני היושב-ראש, והממשלה אינה ממשלה. יש לזה סיבות עמוקות, יש לזה שרשים. הכנסת הזאת אינה מתפקדת ולא התפקד, עם כל זה שאנחנו נרצה לטייח בכל מיני כללי התנהגות. יש עיוות מוסרי. אני יודעת שזה כבר לא מתאים לבית הזה לדבר על עניינים מוסריים. אבל ביסוד כל הדברים נמצא המוסר, גם ביסוד הכנסת, ביסוד הציונות וביסוד המדינה. לא במקרה אומרים : צדיק יסוד עולם או צדיק יסוד עולם, אף ששוכחים את זה. ובכן, אם היסט הזה נפגע, יש עיוות מוסרי, ואז הכנסת אינה מתפקדת ואינה ממלאת את תפקידה, האופוזיציה אינה שלמה עם עצמה, הממשלה אינה שלמה עם עצמה, כל אחד סותר את השני, יד ימין מנטרלת את יד שמאל, צריך לשים קץ לדבר הזה וללכת לעם. לא שאז זו סגולה לשלטון צודק אלא לפחות נטהר את האווירה מכל הד-ברים המעשים.

לכן אני אומרת שאי-אפשר להשוות חוקים עם הי-צעות לסדר-היום. חוק הוא נורמה, בוודאי אצל עם

חינוך אנטי-דמוקראטי, זה חינוך לטוטאליטאריות, זה חינוך לפאשיזם, זה חינוך לזילול בערכים דמוקראטיים ופארלאמנטאריים. החינוך הוא חזותי כי אין דבר חזק יותר מאשר ראיית העין. והנה באים "חכמים בלילה", אם מותר לי להתבטא כך, ואומרים: אם המראה הזה הוא כל כך רע בואו נסתיר אותו; אל ניתן לטלוויזיה לצלם בכנסת; גשבור את הראי כדי שלא יראו את הפרצוף המכוער. כדי להגיע למטרה זו מינתה ממשלת הליכוד את מר יוסף לפיד כמכ"ל רשות השידור והוא הנהיג רפורמה "מבורכת" לחיזוק הדמוקראטיה היש-ראלית: או שאין מצלמים את מליאת הכנסת כלל, ואם מצלמים קובעים את המקום שבו תוצב המצלמה שם, מעל לשעון, מקום שממנו אי אפשר לראות את אולם הכנסת במלואו.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):
חברי הכנסת אבנרי, כל הכבוד למר לפיד שניסה להכניס קצת הגיון וסדר בעניין זה.

היו"ר י. שמיר:
גא לזכור שאיננו דנים כרגע על עניין הטלוויזיה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הסדר שמר לפיד הכניס הוא בכך שהדברים שנעשו קודם לכן בצניעות ובהחבא נעשים עכשיו בגלוי. פעם העמידו פנים כאילו יש חופש ביטוי. עכשיו מודים בגלוי שאין. בשפת האם שלך, חברי הכנסת ורטהיימר, יש פסוק ממחזה מפורסם שבו אומר כומר לחיילים: "לא תגנוב — מצווה זו אחת מקיימים כלשונה כי אתם לוקחים כל דבר בגלוי". זה מה שנעשה בימי ממשלת הליכוד. מר לפיד מרומם את קרן הדמוקראטיה והפאר-לאמנטאריזם עליידי כך שהוא אינו מצלם את דיוני הכנסת כלל, ואם הוא מצלם הוא נותן לצלם הוראה אישית להעמיד את המצלמה במקום מסוים שממנו רואים רק את השר הנואם בשם הממשלה אל המוני חברי הכנסת, שהצופה רואה אותם רק בדמינו כשהם ממלאים את המושבים כאן אבל את האולם הריק אין רואים כלל.

אדוני היושב-ראש, כלל לא ייתכן נימוק הגיוני נגד קביעת מניין חוקי לדיוני מליאת הכנסת. הדת היהודית — גם את זאת יש להזכיר — הנהיגה את המניין החוקי. בדת היהודית יש קוורום, דרושים, עשרה יהודים — ממין זכר משום מה — לקיום תפילה. נדמה לי שזו תורה מסיני, החוקה מן השמיים, כפי שאמרה חברת הכנסת גאולה כהן. הרעיון הזה של מניין חוקי מעוגן עמוק במסורת היהודית ומוזה מאות בשנים מקיימים יהודים את העקרון הזה יום יום. באיזה נימוק אפשר בכלל לבוא ולהתנגד להנהגת מניין חוקי? בשם איזה נימוק יכולה סיעת הליכוד להתנגד?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
אולי היא עוד תשמיע לנו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הרי היא מתכוננת להצביע נגד ערין שהיא עצמה הטיפה לו כנסת אחר כנסת, ישר מפי הגבורה, חברת הכנסת מנחם בגין?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
חברי הכנסת ארנס הגיש הצעת חוק הרבה יותר מחמירה מהצעתנו.

נוכחים מינימאלי ויועמד על מספר שלושים חברי כנסת, אותו מספר בדיוק שבו מצדד עתה חברי הכנסת אבנרי לגברי קיום דיונים". זה היה לפני 12 שנים. זאת אומרת שחברי הכנסת בגין וסיעת גח"ל כולה היו יותר קיצוניים מחברי הכנסת רובינשטיין המסתפק במועט: לא קוורום לדיונים אלא רק קוורום קטן, יחסית, להצבעות. מה קרה לסיעת גח"ל, היא סיעת הליכוד דהיום?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
היא עלתה לשלטון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אכן היא עלתה לשלטון.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):
היא עסוקה ב"הלחץ".

אורי אבנרי (מחנה שלי):

משהו מצחיק קרה לה בדרך לשלטון: היא איבדה את עקרונותיה בכל השטחים והמוצא הישר מתבקש להחזירם. אדוני היושב-ראש, אני מוכן לקרוא תגר על חברי הליכוד, הנעדרים ואפילו הנוכחים: מיצאו שטח אחד שבו הליכוד לא איבד את עקרונותיו בדרך לשלטון.

רוני מילוא (הליכוד):

הוא הביא את השלום.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתם מביאים את המלחמה ולא את השלום. הבאתם הסכם נפרד עם מצרים אבל כולכם נתמלאתם שוב זקיפות קומה והתלהבות כאשר התברר שבוע שעבר שבחזית אחרת מתמשכת לה המלחמה בעליות, וכולם מרוצים.

אדוני היושב-ראש, אינני זוכר יושב-ראש בכנסת — ואני כבר כיהנתי תחת ארבעה יושב-ראש — שלא התריע בפומבי על אי הנוכחות של חברי הכנסת במ-ליאה. מתנגנים באזני נאומים רבים, אולי עשרות נאומים, של יושב-ראש הכנסת בפתיחת המושבים, בסיום המושבים, ובהם קינה מרה על ההיעדרות של חברי הכנסת, היעדרות ההופכת את מליאת הכנסת לקאריקטורה פארלאמנטרית. בשביל מה קיימת מליאת הכנסת? — יש לה תפקידים רבים. הייתי אומר ששני התפקידים הבולטים הם: קיום הידברות בין בעלי דעות שונות, הידברות פנים אל פנים כדי לשכנע ולהשתכנע או לפחות לעורר מחשבה איש בלב רעהו. איך עושים זאת במליאה ריקה, אדוני היושב-ראש, כשכל חבר נכנסת העולה על הדוכן הזה יודע שהוא מדבר אל הקצרינות הנחמדות ומתפלל בסתר לבו שבעוד מאה שנה יקח היסטוריון את הכרך של "דברי הכנסת" ומי שהו יקרא את מה הוא אמר? האם יש פה הידברות? היתכן בכלל הידברות במליאת הכנסת כאשר הספ-סלים ריקים? תפקיד שני, הכנסת היא גם מוסד חינוכי ועל כך נאמר לאחרונה הרבה ודווקא בכיוון שאני חושב אותו כבלתי נכון. הכנסת היא חלון הראווה של הדמוקראטיה. הכנסת מתפקדת לעיני העם כולו, העם הזה שהתקבץ מעשרות ארצות שכמעט ככולן שלטה עריצות בצורה זו או אחרת, וגם אלה שגולדו בארץ גדלו במשטר עריצות קולוניאלי שלא היה בו זכר ל-דמוקראטיה. עצם קיומה של דמוקראטיה ישראלית הוא פלא בעיני הערשים שלה עדינים מאוד. והמראה של מליאת הכנסת שהוא מראה הכנסת בעיני הציבור, זה

בות המועצות המקומיות המחליטות גם בדברים פחות חשובים מאשר הכנסת. אדוני היושב־ראש, לגבי העיריות נקבע על־ידי חוק של הבית הזה מלפני שלוש־ארבע שנים שחייב להיות קוורום. כלומר, הכנסת לא היססה לקבוע שהדיונים של אבות העיר במדינת ישראל חייבים להתנהל בקוורום מסויים והוא חייב להיות לפחות שליש מהחברים.

חברי הכנסת לא היססו לומר זאת לגבי גופים אחרים. אבל לגבי עצמם, לגבי עצמנו, הכול מותר והחוקים הקשים ביותר והמסובכים ביותר יכולים להתקבל ברוב של 2 או אפילו של 1. אני חושב שהגוף הסטאטוטורי היחיד במדינה הפועל ללא קוורום, הגוף המשפטי היחיד ולא רק הסטאטוטורי כי גם בתורה בע"מ צריך קוורום, הגוף היחיד במדינת ישראל הפועל ללא קוורום הוא הכנסת.

אדוני היושב־ראש, אני חושב שזה דבר שמחייב תיקון. אני בדעה שאם אנחנו נקבע את העקרון הזה שהוצע כאן — רוב של 25 חברי הכנסת שיכולים לדרוש זאת חמישה חברי הכנסת או אחד אם יש רק חמישה חברים באולם — לא נסרב לבכך את החקיקה אלא ניתן ביטוי הרבה יותר ממשי לכך שחוק מתקבל על־ידי הבית הזה. מפני שהיום אותם חמישה הדרושים לפי הצעתנו כדי לדרוש קוורום יכולים לקבוע את החוקים המחמירים ביותר: שלילת זכויות של האזרחים, שלילת רכוש של האזרחים. אני חושב שהדבר הזה מחייב תיקון.

כבר נאמר שברוב הפארלאמנטים של המדינות המתקנות קיים קוורום. אנחנו תמיד רוצים להביא דוגמאות ממדינות שמעבר לים כדי לחזק את טיעונינו. אבל כאשר זה לא נוח לנו אנחנו מתעלמים מן הקווים בהן ואומרים שיש שם משטר אחר. אני חושב שיש אצלנו צורך בקוורום בדיוק כמו שהרגישו צורך בקוורום במדינות אחרות שבהן המשמעת הפנימית של השתתפות ואחריות היא גדולה יותר מאשר אצלנו.

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, הרי אנחנו תמיד מגלים לדחות את הדברים הקטנים על־ידי זה שאנחנו מנפנים בדברים גדולים יותר. אומרים שזה לא יתקן את הכבוד לכנסת, שזה לא יגביר את הנוכחות ושצריך טיפול שורש וטיפול הרבה יותר יסודי. אנחנו שמעיים זאת כל אימת שמוצע תיקון שיש בו התקדמות, שיש בו שיפור לגבי המצב המסויים. אבל אם הוא מפרש לאנשים הם אומרים: לא כדאי לעשות את התיקון הזה, אנחנו חייבים לעשות תיקון יסודי ומקיף בכל הנושאים. לא כך צריך לפעול. אני חושב שלפנינו שאלה קארי־דינאלית ואלמנטרית: האם צריך קוורום או לא? אני חושב שהצורך בהתייחסותו לכנסת והכנסת בהתייחסותה לכל מוסדות הציבור האחרים כבר נתנו את התשובה לכך ואמרו שקוורום הוא הכרחי. אני רק לא יודע מדוע אנחנו נמנעים מלעשות זאת כאשר כולם אומרים שהדבר הזה ישפר את סדרי העבודה.

ברצוני לציין שהופיע בוועדה נציג שר המשפטים ואמר ששר המשפטים, משרד המשפטים, איננו מתנגד להצעת החוק הזאת אלא שהוא היה מבקש לחקות עד שהוא — משרד המשפטים — יגיש את הצעתו בעניין הזה. כלומר, הקוורום לדעת שר המשפטים הוא דבר חיובי אבל זה צריך להיות קוורום "תמרי" ולא קוורום "רובינשטייני", כאשר יהיה קוורום שיוצע על־ידי השר תמיר אפשר יהיה לדון ולקבל אותו. אני חושב שהבעיה היא לא תמיר ולא רובינשטיין, לא איש זה או איש

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אין אני מאשר המועצת החוק של חבר־הכנסת רוב־בינשטיין מפני שלדעתי אין היא מרחיקה לכת די צרכה. הייתי רוצה לראות מגיין חוקי מינימאלי לדיני הכנסת. הייתי רוצה לראות מגיין חוקי יותר גדול להצבעות בכנסת. אינני חושב שמה הרוב בכנסת ימנע מסיעות קטנות להביא דברים להצבעה על־ידי החרמת המליאה. מדוע אינני פוחד מזה כלל? מפני שעם ישראל לא יסבול זאת. סיעה שהיתה נוקטת בשיטה זו היתה באה על ענשה במהירות בבחירות שלאחר מכן. אני גם רואה בעין טובה מאוד את ההצעה שאם הצביעה איננו מתקיימת בגלל היעדרות חברי הכנסת ייפסקו כל הדיונים עד אשר תיערך ההצבעה הזאת. אני הייתי רוצה לראות סיעה כלשהי שתעז להפסיק את דינוי הכנסת בתמרון פארלאמנטארי כזה.

יש בציבור מסע הסתה נגד הכנסת. אני חושב שמסע זה הוא יומם. חוגים מסויימים שמעולם לא הצביעו טיינו באהבה יחירה לתהליכים דמוקראטיים הם המנצחים על המסע הזה. היה הוגה דעות מסויים שהטיף לשלטון של בכירים במקום שלטון של נבחרים. הוא אחד מהוגי הדעות של הליכוד גם היום.

אדוני היושב־ראש, מי שרוצה להגן על הדמוקרטיה ולבצר את הכנסת חייב לשפר אותה, חייב לתקן אותה. הגנה על הכנסת אין פירושה הגנה על מראה הכנסת כפי שהוא היום. הצעת החוק שלפנינו היא התיקון הראשון. אפשר לומר שזהו תיקון קוסמטי, תיקון מכאני, אך זה בכל זאת תיקון משמעותי. אני תומך בהצעה בתוקף.

היו"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר־הכנסת חיים קורפו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כיושב־ראש ועדת המשנה שהכינה את הצעת החוק הזאת לקריאה ראשונה אני יכול לומר שניסינו בוועדה להגיע להסכמה ולהבנה בין כל חברי הוועדה. אני כשלצמתי הייתי רוצה חוק הרבה יותר מרחיק לכת, כפי שהזכיר חבר־הכנסת אורי אבנרי וכפי שהזכירו גם חברי כנסת אחרים, חוק של קוורום של ממש, חוק של קוורום לא רק בהצבעות אלא גם בדיונים בישיבות המליאה. אבל הואיל ורצינו להגיע להצעה מוסכמת עיבדנו הצעה שראינו אותה כמינימום שעליו יסכימו כל חברי הוועדה, מינימום שאם יתקבל יהיה בסיומת להתפתחות נוספת של המערכת הפארלאמנטארית שאנו פועלים בתוכה. רצינו לקבוע את העקרון שלפחות בדיונים מסויימים בכנסת חייב להיות קוורום.

אני רוצה לציין שאם אנו לוקחים למשל את ההוראות החלות על הרשויות המקומיות אנו מוצאים שמרעצות מקומיות, גופים שההחלטות בהם מעוגנות אישור הממונה על המחוז כמעט בכל דבר, דברים שאינם קובעים גורלות של בני אדם, אפילו דברים שאינם ראשונים במעלה בחשיבותם, שם נאמר שמגיין חוקי בישיבה הוא רוב חברי המועצה ומשנתפתה ישיבה כדי לפי סעיפים 21 ו־22 יהיה המשך הישיבה כדיון כל עניין משותפים בה שליש מחברי המועצה. כלומר, בחקיקת המשנה הישראלית, לגבי המועצות המקומיות, לא היסס המחוקק, לא היסס שר הפנים, לתבוע קוורום לכל ישי

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 שלוש פעמים דחינו זאת. הוועדה דחתה את הדיון
 פעמיים כדי לאפשר לסיעות להביע את דעתן.

חיים קורפו (הליכוד):
 האם הסיעות כבר הביעו את דעתן?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 נציגי הסיעות באו לשם.

חיים קורפו (הליכוד):
 האם הסיעות כבר הביעו את דעתן?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 נציגי הסיעות באו לשם.

חיים קורפו (הליכוד):
 לא נכון, לא היו דיונים בנושא זה בסיעות והנושא
 לא עלה לדיון בסיעות. אצה לך הדרך. אין שום צורך
 בכך. אפשר לתת לנושא כזה להתבשל בבישול הטבעי
 שלו. הצעות הקושרות את כל חברי הכנסת צריכות
 להיות בבית הזה בהסכמת כל הסיעות.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 ההצעה הוואת לא רק שהוגשה על דעתן, לא רק
 שעובדה על ידן, לא רק שהוגשה על-ידי חברי הכנסת
 של הליכוד — — —

חיים קורפו (הליכוד):
 חברי הכנסת רובינשטיין, אינני מדבר עכשיו על חב'
 רי כנסת כפרטים ולא על עמדתם, אני מדבר עכשיו
 על סיעות. אני מודיע לך שלא סיעת המערך ולא סיעת
 הליכוד לא נתנו את דעתן לנושא הזה מכיוון שהנושא
 הזה לא עבר את כור ההיתוך.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 אני מוכן לעכב היום את ההצבעה עד שסיעת ה'
 ליכוד וסיעת המערך ידונו בהצעה. האם זו הסיבה?
 זו הצעה שאתם העליתם. בושה ממש.

חיים קורפו (הליכוד):
 יפה. חברי הכנסת, אינני נוהג לעבור על הזמן
 המוקצב לי. אתה המציע ותהיה לך עוד אפשרות להשיב
 לדברי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
 חברי הכנסת קורפו, היה מעניין לשמוע את דעתו
 של ראשי-המשלה בגין בדיון הזה כחבר הכנסת.

חיים קורפו (הליכוד):
 ישנם חברי הכנסת הקובלים על ריקונה של הכנסת
 מתכנה. הם שוכחים שתורומתם לעניין הזה היא רבה
 מאוד, אלה שהפכו את הישיבה בכנסת לבלתי נעימה,
 ואני אומר זאת בלשון קצת זהירה, שהפכו את המקום
 הזה למקום פרוץ, למקום של צריחות קולניות שפשוט
 אין הגאון לשבת בו.

זאב פין (המערך):
 האם הכוונה היא לשר החקלאות?

חיים קורפו (הליכוד):
 יש חברים שיוצאים מן המליאה כי הם אינם רוצים
 להאזין לצריחות הקולניות של כמה מחברי הכנסת

אחר, אלא השאלה אם אנחנו זקוקים לקורום. אם יש
 הסכמה כללית של שר המשפטים בנושא זה חושב אני
 שטוב יעשה הבית אם יהיה אמיץ ויקבל החלטה לגבי
 ענייניו הוא בלי לקבל את ההסכמה או ההנחה של
 משרד המשפטים. אני חושב שההתערבות של משרד
 המשפטים בחוקים הנוגעים לכנסת איננה טובה. אנחנו
 צריכים להחליט על כך. הבה נחליט על כך בחיוב.

הירי' ש. ארבל-אלמוזלינו:
 רשות הדיבור לחברי הכנסת חיים קורפו, ואחריו —
 לחברי הכנסת זאב ורטהיימר.

חיים קורפו (הליכוד):
 גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה של
 חברי הכנסת רובינשטיין, שבאה לרפא את אחד מתחלואי
 הכנסה — העדרם של חברי הכנסת מהאולם בעת הדיו'
 נים — לא תשיג את מטרתה. כל הנימוקים שיושמעו
 כאן בחיוב ההצעה הם נימוקים שאפשר להשתמש בהם
 גם לכאן וגם לכאן. מצלמות הטלוויזיה יצלמו את המ'
 ליהא לאו דווקא ברגע של ההצבעה כאשר יהיו 25
 חברים באולם אלא בעת הדיונים כאשר היא ריקה
 ושוממה. חברי הכנסת ירגישו מחוייבות להיכנס למליאה
 ברגע ההצבעה ולא יימצאו בה בעת הדיונים. יתירה
 מזאת, אני חושש שאם אנחנו ניצור באופן מלאכותי
 מערכת של חקיקה תימצא התגוננות בפני זה ויוצע
 לרכז את ההצבעות ביום אחד בשבוע בשעה קבועה.
 אין דבר פשוט מזה. זה פותר את כל הבעיות.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 למה הגשתם זאת לכנסת הקודמת?

חיים קורפו (הליכוד):
 אשיב לך.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 למה הסכמת?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
 זה רעיון טוב.

חיים קורפו (הליכוד):
 נרכז את ההצבעות ביום אחד בשבוע ואז נחסוך
 גם את עניין ההצלחות או הכשלונות בהצבעות; הרוב
 בכל ההצבעות יהיה מובטח ושלוש על ישראל. אבל
 המצלמות או לא תצלמנה כי הן אינן רוצות לצלם
 את המליאה כשהיא מלאה, הן רוצות לצלם את המליאה
 כשהיא ריקה.

אומר חברי הכנסת וירשובסקי שלא השר תמיר צריך
 לקבוע את עבודתה של הכנסת. אני מסכים שלא השר
 תמיר כחבר ממשלה צריך לקבוע את עבודת הכנסת
 אבל זו זכותו של השר תמיר כחבר הכנסת. יחד עם
 זאת אפשר גם לשאול: מה זכותו של חברי הכנסת אמנון
 רובינשטיין, יחסית חבר כנסת חדש, להציע חוק זה
 ולא לתת לנושא כזה להידון בין סיעות הכנסת?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):
 סליחה, זו ממש הטעיית הכנסת.

חיים קורפו (הליכוד):
 האם בסיעות של הכנסת יש פחות התייחסות ופחות
 הבנה לנושא מאשר יש בסיעה חדשה ולחבר כנסת
 חדש?

ודווקה של אלה המדברים על כך שכבוד הכנסת נפגע בזה שלא משתתפים בישיבות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

איך יכול להיות לא נעים כאשר הסיעה שלכם נעדרת באופן קבוע מן המליאה?

חיים קורפו (הליכוד):

אלה שבאים למליאת הכנסת עם חולצות נושאות כרזות, אלה שהפכו את הבית הזה לקרקס, אלה מחפשים את כבודה של הכנסת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני זוכר את סיעת הליכוד בכל דיוניה התרבותיים מאז הוויכוח על השילומים ועד בכלל.

חיים קורפו (הליכוד):

מעולם לא היתה רמת הוויכוחים והדיונים בכנסת כה ירודה כפי שהיא כיום, וזה בזכות סיעתך, חבר הכנסת אבנרי. אל תחפש מה היה בעבר, כיצד נהגה אז האופוזיציה. אז היה כבוד לכנסת ובכנסת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד של אבנים.

חיים קורפו (הליכוד):

לאור זאת אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

הוי"ר ש. ארבל-אלמולוניו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת זאב ורטהיימר, ואחריו — לחבר-הכנסת תופיק טובי.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפי מה שחבר-הכנסת קורפו כרגע הסביר כדאי שפה יהיו אילמים וחירשים וכמה שפחות אנשים שיפריעו בכלל לשלטון שאיננו רוצה לשמוע ולדעת. הוא הולך בדרך של קוד"מו, שבמשך שלושים שנה רוקן את הכנסת מכל סמ"כ כויתיה. הוא בא לשלטון כדי לשנות את המצב ולמעשה הוא עושה בדיוק אותו הדבר, וזאת משום שהוא חלש ומנסה שלוש בכל מחיר ולא מעניינת אותו השאלה של הדמוקרטיה ושל תיפקוד הכנסת.

אבל בואו נשאל את עצמנו לרגע אחד: למה אנו צריכים בכלל חוק? למה אנשים אינם רצים לשבת ב"מליאה? והתשובה היא שהנה לפני שבוע החליטה הכ"נסת שעל תקציב נוסף יוכלו להחליט רק בוועדת הכ"ס מים ושלכנסת אין עוד סמכויות בעניין זה. בעיה מספר אחת של המשק היום היא בעיית האינפלציה והמצב הכלכלי הגרוע. הממשלה היא שמחליטה בעניין והיא אומרת: אני לא רוצה את הכנסת, אני רוצה את הכנסת רק לצעקות, לכן אני רוצה טלוויזיה, אבל לא לדיון. אם הממשלה היתה רוצה דיון ואם היתה רוצה לקיים את הרעיון הבסיסי של הדמוקרטיה, שאיש משכנע את רעהו, היה צריך להיות קוורום, אבל לא רק של חברי הכנסת אלא צריכים להיות נוכחים בדיון ארבעה שרים. כי הדיון בכנסת הוא דו-שיח בין שרים לבין חברי הכנסת. בין חברי הכנסת מסיעות שונות, ולא דו-שיח לצורך הפרוטוקול, כדי שיגידו שיש דמוקרטיה. אין פה דמוקרטיה אם תקציב המדינה ששוערו כשל ה"תוצר הלאומי נתון שליטה טוטאלית לממשלה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

עוד לא היתה ממשלה שנעדרה כל כך הרבה מה-מליאה.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

למה אני מתנגד לטלוויזיה? לדעתך אם הכנסת היתה מתפקדת בצורה דמוקרטית והדיונים בה היו ענייניים היה זה רעיון הגיוני לחשוף את הכול. אך אם הכנסת צריכה להבריאת עצמה אין היא יכולה להרשות שתהיה פה הטלוויזיה. כפי שאין מכניסים את הטלוויזיה לבית-המשפט כדי שהדיון יהיה ענייני כך צריכים לסגור את הכנסת בפני הטלוויזיה כדי להבריאת אותה. אני מבקש מכם לחשוב על כך כי ללא שינוי זה לא נתקן את המצב בכנסת.

יצחק יצחקי (הליכוד):

אפשר לשמוע בראדיו.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

אולי זה כמו שחבר-הכנסת אבנרי אומר, שזה לא ויזואלי, זה חצי נזק למצב שצריכים להבריאת.

אני רוצה להציע כמה הצעות. הצעתי אותן שבוע לאחר בואי לכנסת. כל חברה שמתיעצת בכל מסגרת שהיא יש לה אותן בעיות. הבעיה בכנסת היא כיצד נותנים לחברי הכנסת, ל-120 איש, שחלקם אנשים מצויינים, אפשרות לתפקד. מה עשה המערך? המערך יצר סידורים פסיים לחברי הכנסת שהם אינם יכולים לתפקד וכך הם צריכים לשבת או במליאה או במזנון. אין חד"רים, אין מכוונת העתקה, אין הדברים הפיסיים הדרושים לעבודה, אין בכנסת דברים מינימאליים שיש אפילו ל"פקיד. יש בכנסת לפחות עשרה פקידים שיש להם תנאים טובים יותר לתפקד ולכתוב מכתבים מאשר חברי הכנסת שבאים ממרחק של 300 קילומטרים כדי לעבוד. הסיבה לכך היא שרוצים שחברי הכנסת לא יתפקדו, רוצים שהם יהיו חותמת גומי. כך קרה הדבר שיש פה כמה חברי הכנסת שתפסו שהכנסת היא לא במה להידברות ולהתייעצות אלא היא במה לעתונות ולטלוויזיה, ויכול לקום חבר-הכנסת יוסי שריד ולצעוק איפה חבר הכנסת הזה ואיפה חבר הכנסת האחר ומתקבל הרושם שהוא כל כך דואג לכנסת. הוא לא דואג לכנסת, הוא דואג שבאותו יום יפרסמו בעתון כמה שורות של דברי השמצה שהוא אמר. אם אנו נסכים שיורידו את כבוד הכנסת ואת כבוד חברי הכנסת לרמה כזאת אל תתפלאו שהעם הזה יוציא את המסקנות שזאת כנסת שאיננה מתפקדת. לדעתי האנשים כאן יכלו לתפקד טוב מאוד אם היו מוציאים את הגירוים החוצה והיו נותנים תנאים פסיים לתפקד ואם ארבעה שרים היו יושבים פה באופן קבוע ואם היו דנים לעניין.

יצחק יצחקי (הליכוד):

למה רק ארבעה?

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

אפשר שיש. אני מוכן לכל דבר הגיוני אבל אני יודע שלאנשים יש עוד עיסוקים אחרים.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

כאשר קמה הכנסת הזאת אמר ראש הממשלה שלפחות מחצית השרים יהיו נוכחים כל הזמן.

מונחים כאבן שאין לה הופכין וזוכים ליחס של ביטול וזילול מצד השלטון. זה קודם כול מקור הפגיעה בכנסת. אם חברי הכנסת מעוניינים לשמור על מעמדה, לשמור על המוסד הזה בפני פגיעה חמורה ורצינית בו, הם חייבים קודם כול לשמור על סמכותו ולהכריח את הי שלטון לכבד את הרושם המחוקקת, לכבד את הכנסת, ואת מוסדותיה, וכן את סיכומיהם. הגישה הזאת מת בטאת גם בנסיגות החוזרים בכל מיני צורות לפגוע במעמדם של חברי הכנסת ובחסינותם. חברי הכנסת, נטפלים לעניין עבירות התנועה, זה דבר שסביבו מגנים להעכיר את האווירה כלפי הכנסת. אבל לא זה העיקר. נטפלים בזה כדי לפגוע בעיקר, בחסינות חברי הכנסת, כדי לפגוע ביכולתם למלא את תפקידם. זה תהליך. אנחנו מזהירים מפני זה, מפני הנסיגות שבאים היום תוך התעלמות מנסיון שלושים שנה ויותר שהיה נסיון חשוב; לא בהיסח הדעת נקבעו הסדרים שעל פיהם עובדת הי כנסת היום, אין לזלול בהם ולשנות זאת במהרה ובחפזון. לכן, העיקר שאנחנו צריכים לתת עליו את הדעת זו הסכנה למשטר הדמוקרטי והסכנה למשטר הפארלא- מנטארי, זו הפגיעה וזה הנסיון לפגוע בסמכויותיה ובי מעמדה של הכנסת. מזה אנחנו מזהירים כאשר באים לדבר על הצעת החוק המונחת לפנינו.

היר"ד ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת רובינשטיין, האם אתה רוצה להשיב ?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אף שמה שאמר חבר הכנסת קורפו מבטא הפרת הסכמה והסכם שהשגתי אני חייב לחברי הכנסת שריר שהבטיח שיהיה דיון נוסף בוועדת החוקה, חוק ומשפט או למען הדיוק בוועדת משנה שלה לפני שהעניין יובא להצבעה. אני רואה את עצמי כפות להבטחה זו ומשום כך אני מבקש לדחות את ההצבעה.

היר"ד ש. ארבל-אלמוזלינו :

לאחר שהצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת והובאה לקריאה ראשונה אין דיונים נוספים בוועדה אלא אם כן הכנסת תחליט אחרי הקריאה הראשונה להעביר את הי הצעה לוועדה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אמת ויציב וגם הערנו על כך לחברי הכנסת שריר. למרות זאת הוא ביקש מאתנו לנהוג כך ואני רואה את עצמי כפות להבטחתו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

זה מנוגד לתקנון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה יכול רק לדרוש לא לקיים עכשיו הצבעה.

היר"ד ש. ארבל-אלמוזלינו :

זה מנוגד לתקנון. אתה לא חייב לנמק אבל יש לך רשות לבקש את דחיית ההצבעה על הצעת החוק. אם אתה מבקש אנו ניענה. אבל אל תביא נימוקים שאינם רלבאנטים ואינם לעניין.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

ללא הנמקה אני מבקש לא לקיים את ההצבעה היום.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

לכן אני חושב שהכנסת צריכה להתפטר. אם אין תקציב לאישור איננו יודעים על אילו עניינים כלכליים מדברים פה. אם השרים אינם באים לשמוע, עם מי אנו מדברים? אם כדי להציג לטלוויזיה, אני מוכן להיות עובד הטלוויזיה, אני לא צריך לבוא לכנסת. לכן אני מציע לחברי הכנסת כמחאה לעזוב את הכנסת. זו לא בעיה של אופוזיציה ושל קואליציה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

ראש הממשלה ישמח מאוד.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

הוא לא ישמח. ראש הממשלה במשך שלושים שנה סבל באופוזיציה אבל אחר כך הוא פשוט שכח את כל מה שהוא אמר במשך שלושים שנה.

לדעתי יש לכולנו אינטרס אחד: לתקן את דמות הכנסת. ואם יש לנו אינטרס זה — ואני מקבל שצעות בשביל המסך ואין מטרה — ואם אנו רוצים לתקן את המצב אז בראו נפסיק להסתכל על כך במבט מפלגתי. אם רוצים לתקן את המצב אנו צריכים לדרוש השתתפות של שרים, קוורום, מקום שיוכלו חברי הכנסת לתפקד בו, הוצאת הטלוויזיה והתייחסות עניינית של חברי הי כנסת.

היר"ד ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחברי הכנסת תופיק טובי, אחרון הי משתפים בדיון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שלושים שנה ויר תר עבדה הכנסת וחיתה בלי ההסדר המוצע על-פי הצעת החוק הזאת והחלטותיה וחוקיה וגם מעמדה במשך רוב התקופה הזאת היו כשרים. יחד עם זאת לגופו של עניין לא נתנגד להצעת החוק ונתמוך בה. אבל אם מישוהו חר שבו שהצעת החוק תכלום את הגל העכור הקיים מסביב לכנסת, מסביב למעמדה ולתפקידה — ואין להתעלם מזה ומן הנסיון לפגוע בכנסת על-ידי כל מיני גורמים, לפי עמים גם כלי התקשורת שנתפסים להעדרות של חברי הכנסת ויוצרים אווירה בלתי הוגנת כלפי חברי הכנסת — מי שחושב שהדבר ייבלם טועה. כאן אני מוצא לנכון למסור על מקרה שהיה לפני שבועיים כאשר עמדת עם חברי, חברי הכנסת אבנרי וביטון, בפני מחסום בכניסה לביר זית כדי להגיע לאוניברסיטה ולמחות נגד סגירתה. חייל מנע זאת ובלם אותה באמרו: אין רשות. אמרתי לו: תן לנו ללכת ולחזור מהר כי אנו חייבים להגיע מהר לכנסת לפני התחלת העבודה. בציניות הוא השיב: ממי לא אתה לא יושב בכנסת. הוא אמר זאת עלי. "ממילא אתה לא יושב בכנסת", זו אווירה עכורה שמגסים ליצור סביב הכנסת וקיימת בכך מטרה. יסוד הנסיון הזה הוא להוריד את קומתה של הכנסת ואת מעמדה ולפגוע במוסד כמוסד הגבוה ביותר המסמל את המשטר הדמוקרטי בישראל ולפגוע בסדרים הפארלאמנטאריים הדמוקרטיים שחיינו על פיהם במשך כל השנים.

במקור, הנסיון לפגוע במעמדה של הכנסת, לדעתי, קיים ביחס כלפיה מצדו של השלטון. זה, חוסר ההתחשבות בדיונים, חוסר הרצון לשמוע מה קורה בכנסת, נוסף על חוסר ההתחשבות בסיכומיה ובהחלטותיה ובידעה ואפילו הנחרצת ביותר, שלה ושל ועדותיה, קודם כול. כמי וכמה סיכומים, כמה וכמה מסקנות של ועדות הכנסת

חברת ל"ד, ישיבה רמ"א, ז' תמוז תשל"ט (2 יולי 1979).
— חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6) —

השר מ. נסים :

כדאי שהוא יאמר זאת כדי שלא יהיה בכך תקדים.

היוז'ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

לזה הכוונה. חברי הכנסת אמנון רובינשטיין מבקש לא להשיב היום על דברי המתווכחים. אנחנו נענים ל- בקשתו. התשובה תידחה לאחת הישיבות הבאות ולאחר שתינתן התשובה תיערך גם ההצבעה.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

היוז'ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :
אנחנו נענים לבקשתך.

השר מ. נסים :

הוא לא יכול לבקש את דחיית ההצבעה. הוא יכול להגיד שהוא מבקש להשיב בישיבה אחרת. אם תהיה בקשה להשיב בישיבה אחרת, יכולה היושבת-ראש להיענות.

היוז'ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :
לזה הכוונה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:01.